

1963

ՀԱՄԵՇԱ

9071

1963

ՆԱԽԹԱՅԻՆ

საქართველოს
საბჭოთაო
საგარეო
აფიშები

საქართველოს
საბჭოთაო
საგარეო
აფიშები

საქართველოს
საბჭოთაო
საგარეო
აფიშები

საქართველოს
საბჭოთაო
საგარეო
აფიშები

საქართველოს
საბჭოთაო
საგარეო
აფიშები

ბ

ბოლოვანი ნაპირის გაყო-
ლებით ჩიტები ვიყვივებ-
დნენ ბიჭი ფიქრობდა:
„საწყლუბი.. უნდა იფრინონ დაუს-
რულდებლად არაფერს იცის, რა ამინდი
მოუსწრებთ გზაში“.

ბილიკებზე ბლომად ეყარა ნეკერჩ-
ხლის ხმელი წყირები. ირველივ მზე-
ზე გაფიცებული ფოთლების სუნი
იღვავდა. ბიჭი ხელა მიჰყებოდა ღელის
ნაპირს. დარანებს უთვალთვალვდა.
უცებ შედგა. მიაყურა. სადღაც ვალ-
და ტახტივებდა. ბიჭს გაეხარდა —
ღაღღებდა ხმა ათას ფრინველთა ხმა-
ში რომ გამოარჩია, თვალეში უც-
ხანური შუბი ჩაუდგა. ბიჭს უყვარდა
ჩიტები. სიცივეების დაწყებისთანა-
ვე იჭერდა მათ და გაზაფხულამდე
გალეიში ჰყავდა. მერე კი, როცა
იფრთებდნენ ატმისა და ალურის
ყვავილები, აღებდა გალიებს და
დიდხანს შეჰყურებდა, როგორ მიფ-
რინავდნენ ჩიტები ზევით, სულ
ზევით, თეთრი ღრუბლებისაკენ.

ლიტაოდ აყრილ ხეებს შორის
პაწისა რუ მიწანწკარებდა. შემოდ-
გომის დამდევს, როცა მის წმინდა
სარკვეში. ყვეთელი ფოთლები აღი-
ცილებდნენ, ნეკერჩხლის კორომს
უამრავი ფრინველი მოეძალებოდა
ხილმე ბიჭს ერთი ადგილი ჰქონდა
ამორჩეული, — ბორცვე. მოცხარის
ბურჭთან ჩამოჯდებოდა, თავს მუხ-
ლებში ჩარგავდა და ასე უთვალთვა-
ლებდა ჩიტებს. ჩიტები გუნდებდა
დაფრინავდნენ, მოუსვენრად ტრია-
ლებდნენ სივრცეში, ეშვებოდნენ ქვე-
ვით, ფრთხილად, სულ ფრთხილად
გაეკვივებოდნენ წყალს და მერე, დაღ-
ლილი და კმაყოფილი, მავთულზე
შემოიწყალებოდნენ ნოტების ნიშნე-
ბით.

ბიჭმა იცოდა — გაივლიდა კიდეც

რამდენიმე დღე და, ხეობა ჩიტებისა,
გან დაიცლებოდა, ვაკეზურგის გო-
რაკს ჭილყვავები დეპატრონებო-
დნენ და თანდათან შემოიპარებოდნენ
ცივი დღეები.

შუადღე იყო, როცა ბიჭმა ყველაზე
ღამაში ჩიტი დაიჭირა. მან არ იცო-
და, რა ერქვა ამ ჩიტს. პატარა, მო-
შავო ნისკარტი ჰქონდა, ბოლო და
ფრთები რუხი; მკერდი თოვლი-
ვით თეთრი ბუმბულით ჰქონდა და-
ფარული.

„გამარჯობა, პატარა ჩიტო! — თქვა
ბიჭმა. — მაშ, ამ ზამთარს შენ უნდა
იყო ჩემი სტუმარი?“

ჩიტი ფრთხილი ჩანდა. კისერი
წვეგრძელებინა და ხელიდან გასხლ-
ტომას ცდილობდა. მკერდზე მიიკრა,
მოეფერა და გალიაში შესვა.

ბიჭი უკან ბრუნდებოდა, მიაბიჯებ-
და ლელიანსა და ვაიხოს შორის დარ-
ჩენილ ბილიკზე და მღეროდა, სიხა-
რულისავან მღეროდა, რადგან ასეთი
ღამაში ჩიტი დაიჭირა.

მოსახვევში მანქანა დაეწია.

— აქაური ხარ? — ჰკითხა სათვა-
ლებიანმა კაცმა, რომელიც მძღლის
გვერდით იჯდა.

— კი, — უპასუხა ბიჭმა.
სათვალბიანი მანქანიდან გადმო-
ვიდა და გალიას დააკვირდა.

- სად დაიჭირე?
- ტალაში
- ყოჩაღ! იცი, რა ჰქვია?
- არა... გულთეთრას დავარქმეე.
- კარგი, გულთეთრა იყოს, — და-
ეთანხმა მამაკაცი, — იქნებ მოგეყიდა,
პა?

ბიჭი დაინა, შვიშუმნა.
— ნუ გრცხვენია. ხატვა გიყვარს?
ბიჭმა გაიღიმა.
— მაშინ, საღებავებში გამოცალ-
მამაკაცი ბიჭის შიშველ, ეკალბარ-

ამ მოთხრობას ჩვენს კონკრეტულ მესხზე პრემია მიენიჭა.

მორბი სანაღირაჲ

დგეში დაკარგულ ფეხებს არ აშო-
რებდა თვალს.

— თუ გინდა, ახალთახალ მოკა-
სინებს ამოგიტან ქალაქიდან, სულ
ჭრატუნ ჭრატუნით ივლი.

— მაქვს ფეხსაცმლები.

— აჰ, გაქვს? მაშინ, ველოსიპედს
გიყიდი, სკოლაში ველოსიპედით ივ-
ლი, ხანდახან ქალაქშიაც ჩაირბენ.
*რა თქმა უნდა, ხუმრობს,— გაუ-
ელვა ბიჭს,— რა ხუმარა ძიაა, ჩიტში
ველოსიპედს მაძლევს!*

სათვლებიანმა გალია გამოართვა,
ტვაზე ჩამოჯდა და დიდხანს უყუ-
რა ჩიტს.

— მაშ, შევთანხმდით,— შენ ჩიტს
მომცემ, მე კი—ველოსიპედს. იქნებ
ბურთიყ გინდა დაგიმატო, ა? კარგი,
ბურთიყ იყოს. ეს ჩიტა ღირს ამაღ.
დაგებრდი და, ღმერთმანი, ასეთი
ჯერ არ შეხვედრია. მე ფიტულებს
ვაგროვებ, ამას საგანგებოდ გაშაკე-
თებ. საუცხოო ფიტული გამოვა!

— მომეცით ჩემი გალია!

— ერიბა, ეს რა აგვულა ყოფი-
ლა!— შეება მამაკაცი, ვერ მიხვდა,
რამ შეაკრთო ეს წითური, უშინდ
აქანჭული ბიჭი. ჩიტს გალიის კუთ-
ხეში მიუძუძულიყო. ახლა გეჟანი ფე-

რი დაკარგავდა, არ იმძრეოდა. მამა-
კაცმა გალია მიწაზე დადგა და
მშვიდად იკითხა;

— რამდენი წლისა ხარ?

— ათის,— უსასუსხა ბიჭმა და გა-
ლია თავისკენ მისწია.

— ჰმ, ათის,— გალიისათვის თვა-
ლი არ მოუცილებია, ისე წარმოსთ-
ქვა მამაკაცმა, — შენ ბევრ ჩიტს დაიჭერ
კიდევ. ეს კი შე დამითმე, კარგი?

ბიჭი უხმოდ იდგა.

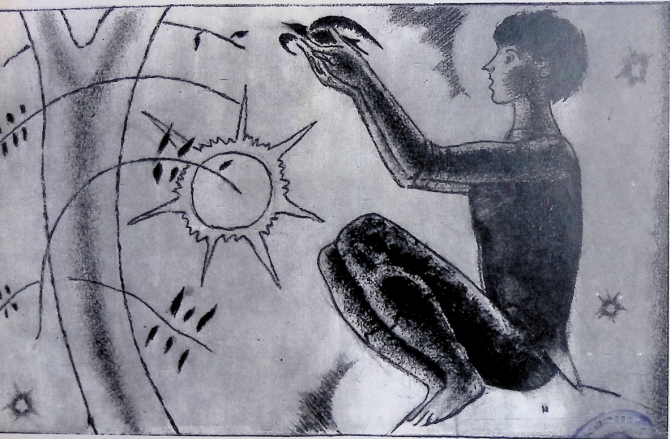
— არა გრცხვენია?— ხმა ამოიღო
ჩასუქებულმა მძილომა, — იცი, ეს
ელაპარაკები? პროფესორს. ეს წრიბა
ჩიტი მას უფრო ჭირდება. შენ კი,
აბა, რად გინდა?!

— არაფრად. ამ ზამთარს სახლში
მეყოლება. გაზაფხულზე კი ისევ გა-
ვუშვებ.

— ერიბა, გაუშვებს? წარმოგიდგე-
ნია,— გაოცდა პროფესორი,— გაუშ-
ვებს და მორჩა. მე კი ახალ ველო-
სიპედსა და ნამდვილ ბურთს ვაძლევ,
თუ გინდა, საღვამესაკ გიყიდი.

ბიჭი ხმას არ იღებდა, ფეხის წვე-
რით მიწას ჩიჩქნიდა, შერე თავი გა-
პნია. გალია ილღიაში ამოიღო, სა-
ხელოთი ცხვირი მოიწმინდა და წა-
ვიდა.

ნახატი ლევან ცუცქერიძისა

ოცნაჲ

ბიოგრაფიკული

— წარმოგიდგენია, რა ფიტული დაქარგე?— მოესმა უცნიდან.

— შინ მივაკითხოთ,— დამწვიდა მძღოლმა,— მამამის კარგად ვიცნობ, ის მოგვეცეს.

ზიჰმა უკან მიიხედა, მერე ბილიყზე გადაუხვია, იქ ბებერი მამალო ეშუღებოდა.

როცა კარგად შედამდა, მხოლოდ მამინ დაბრუნდა შინ. მამა საწოლ ოთახში იჯდა. მან თავი ასწია, რაღაც უცნაურად შეხედა შეილმა... ბიჭი მიხვდა, რომ მის მოსვლამდე აქ, ამ პატარა ოთახში, სტუმრები იყვნენ.

— სადა გყავს ჩიტი? — ჰკითხა მამამ.

- გალიაში!
- რატომ არ აძლევ?
- რასა, ჩიტს?
- ჰო.
- რატომ უნდა მიეცე? ცოდვაა.
- რა არის, ბიჭო, ცოდვა, — ჩიტი?

მამა მოიწონებდა რაღაცას. მერე კიდევ, ასეთი კაცის მომდურება შეიძლება?

— სულერთია, ჩიტს არ გავატან. ვიცი მე, რისთვისაც უნდა.

მამას სახე წამოუწითლდა.

— უნდა მისცე, მე შეგბირდი. სამაგიეროდ კი ეულოსიხედი გექნება.

— არ მინდა.

— ვის დამეხვავება ეს დოყლაპია! — წაფიშულუნა მამამ და სამზარეულოში გავიდა. ბიჭი მიხვდა, მამამ ასე ადვილად რატომ დაანება თავი.

მამა ძალზე ადრე იღვიძებდა ხოლმე. მაგრამ ამჯერად ბიჭის ლოგინი ცარიელი დახვდა. საკუწანოში შეიხედა: ამაოდ. მერე აივანზეც გავიდა, სადაც გალია ეკიდა. ჩიტი არ დახვდა გალიაში. მამამ მხრები აიწურა და ციბუს ჩაჰყვა. ბიჭი დედის პირას იჯდა; გაიგონა, — როგორ დაუსრიალდა მამას ფეხი ნამიან ბალახზე, მაგრამ არ მობრუნებულა. მამა მიუახლოვდა და ჰკითხა:

— გააფრინე, ხომ?

ბიჭმა თავი ჩაღუნა. კარგა ხანს იჯდა ასე, სხამა მოუღვლებად, და მერე, როცა ქვემოდან ამოხედა მამას, რაღაც უცნაური, ძალზე თბილი შუკით სახეზე თვალეხს წააწყდა.

აზვისას

ნარკვევი

ბოჯასთჲ

რენთი... კოხტა კოტეჯები ქაშა სოკოსავით შესვვია აქაურობას... ორჯონიძის ქუჩიდან ქვევით ჩავუხვევით, ვერო შეუკას ვაგვევით და პოინერთა ბანაკს მივადღეთ. კარო თორმეტოდე წლის ბიჭი ვაგვილო.

— ეზოში ვერ შევიშვებთ, სანამ მორიგეს არ შევატყობინებ. — ბოლიშის მოხილთ გვიტახა და მოკურცლა.

— მივვიღებო? — მორიდან გავმახით ჩვესენ წამოუღლ წითლველსავევია ქალოშელს.

— მობრძანდით, მობრძანდით, — გულთან გვედგება სამინძელი.

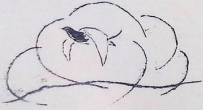
— უფროსი პოინრებელმძღვანელი ციკინო ვერგენილო. — გავეცნო იგი და ვიყარს აღბს.

მოხდენილ ადგილზე მოუწყვათ მსუბუქი მრეწველობის სამინისტროს პოინერთა ბანაკი. მარცხნივ ტყეა, უკან — თვალწვდენილი ხევი, წინ კი — უკვილებით დფარული მინდორი. ღამად გამოყურება ბანაკის ეზო. საარაკო სისუფთავეა ეზოში და საცხოვრებელ ოთახებში...

პოინერთა ოთახი ოთახში რამდენიმე ბავშვს მოუყრა თავი. ზოგი ზის, ზოგი ფეხზე დგას. გაცხარებთ

დავობენ რაღაცაზე. ჩენი მისვლისთანავე დაგ შეწყვიტეს და ფეხზე წამოდგნენ.

— ეს ჩენი აქტივია ეს გიაა, ეს ავთანდლო, — სათითოდ გავაცნო ციკინომ, — ეს კი, — ხელს იშვერს ცამერთოდ წლის გოგონასაყენ. — ჩენი ბანაკის წელი და გული, მრავ

ვალი წამოწყების მოთვე და მონა-
წილე — ლალი ბაცანაძე.
ბავშვები თავიზიანდ ვეცალმე-
ბიან. ვათვლიერებთ ოთახს. კედ-
ლებზე გაცრული დიფარამები, სქე-
მები, რაბუნულების კედლის გახე-
თები, პიონერთა ცხოვრების ამსახ-
ველი ფოტოსურათები. კედლის ერთ
კუთხეში გამოფენილია ხელგამარჯე-
თა წრის ნამუშევრები — ფაქიზად
შეკერილი პაწია კაბები, პერანგები.
შაფრები...

— ეს ლალისა და მისი წრის წვე-
რთა ნახტავია. ლალი უკვე მესა-
მე თვეა, ჩვენთანაა...

— არ მოგეწყინა, გოგონა?
— მომეწყინა? არა, პატრიცემლო.
ახლა აქ რა მომეწყინს. წინათ კი...

შაშინ თურმე ლალი პირველად
იყო ბანაკში. ვერ იქნა და ვერ შეეჩ-
ვია ბანაკის ცხოვრებას. ვერ გამოჩა-
ნა საერთო ენა ტოლებთან. წერილიც
კი მიწერა დედას — ჰქედან წამოვიკა-
ნეო, ეგვიწებოდა... ბანაკის უფროს-
მა — ში გირიშამ გაიგო ეს ამბავი.
ესაუბრა ლალის, დაუყვავა, მოეფე-
რა, გამოიკითხა ოჯახის ამბები; გაიგო,
რომ დედამისი მყვარად ყოფილა და
ლალისავე ეხერხებოდა აკრავა... ბანა-
კის უფროსმა პიონერხელმძღვანელს
უჩირა — ლალის ხელმძღვანელობით
ხელგამარჯეთა წრე ჩამოეყალიბებინა.

და აი, უკვე მეოთხე ზაფხულია,
ლალი ამ ბანაკშია და სხვაგან წასვლა
არც უფიქრია.

— წესლაც ერთი სული მქონდა,
სანამ არდადგები დაიწყებოდა; მი-
ნდოდა, ნაცნობი ადგილები მომეჩა-
ხულებია. მომენტრად ირმისას გო-
რია... „ირმისა“ პიონერებმა დეარ-
ქეთი ამ გორას, — ლალიმ ბანაკის
უქანა მხარეს, გორაკისავე გიშვირა
ხელი.

ხევიდან ამოზიდული პიტალო გო-
რა კონუსისებრ ვიწროვლებოდა და
თხემს პაწაწინა მინდორი უშეწყენებ-
და... როგორ უხდებოდა მას სახელი
„ირმისა“; რა კარგად მიუგონიათ. მარ-
თლაც რომ, ირმის ან ჩივის გადმო-
დგომდა აკლდა.

გამოცდების მღელვარე დღეებს
და სასიხარულო ხუთებს ახალი სი-
ხარული დაერთო, — აი, ლალი უკვე
ბანაკშია! აქ თვითველი ხე და ბუჩქი
ლალის თვალწინ დაირგა და გაიზარ-
და. მისცლითანავე შემოიბრბინა ბავ-
შვმა იქაურობა, ნაცნობებს ეხებოდა,
უცნობებს ეცნობოდა...

ბანაკის ჩვეულებრივი რეჟიმის ვა-
რდა, ბავშვებს აქ სხვა საქმეებიც
ბევრი გამოენახათ. ლალი, ლენა
ესაკია, მანანა ოსიძე და მანანა ხინ-
ველი ხელგამარჯეთა წრეში გაერთი-
ანებულან. ზოგმა ნაჭრები იშოვია, ზო-
გმა — ძაფი და თარგები, ზოგმა — სა-
ჭირო ჟურნალები და გააჩაღეს საქ-
მიანობა; სხვებს ფიზულტურის,
სიმღერის, ნორჩ ნატურალისტთა და
სხვა წრეები უფრო იზიდავთ...

ლალი ამ წრეების წევრიცაა, უმ-
რავს, მღერის, შესანიშნავად იმე-
ვებს...

ამს წინათ ბავშვებს კარნავალი
მოუწყვიათ. საამო სანახავე იყვნენ
თურმე საკუთარი ხელით შეკერილ
კოსტუმებში გამოწყობილ ბავშვე-
ბი კარნავალზე მებუნებლ ბანაკიდა-
ნაც მოსულან სტუმრები.

— სამუქუაროდ, — ამბობს ლალი, —
ჩვენს მხიარულებამში არ ვეროდ ვე-
რთ ბიჭუნა — ზურამ ოთარაშვილი.

— თქვენი მოსვლა რომ გვაეცნობა,
ოთარაშვილი ისაა, — ჩაერთო ცი-
ციწომ.

ზურამს დასალონებელი მართლაც

ზურამ ოთარაშვილი

ეს პორტრეტი ზურამის თანარაზმელმა
ვ. შირაზიანმა დახატა.

პქონია. მისი მამა, სამამულო ომის
მონაწილე ვაჟაკი, დამბლით ყოფი-
ლა ლოგინად ჩაჯარდნილი.

ვერა და ვერ მოხერხდა საერთო
ფერხელში მისი ჩამბა. ბიჭუნა გან-
მარტოებულ დადიოდა. ზშირად,
პიონერული ცხოვრების ელემენტარ-
ულ წესსაც კი არღვევდა — პიონე-
რულ ყელსახვევს არ ატარებდა.

ბავშვებს უნდოდათ ზურამი გაერ-
თათ, ამ მდგომარეობიდან გამოეყ-
ვანათ. და აი, რა მოიფიქრეს:

ლალი და მისი ამბანავები კერავენ პა-
წაწინა კაბებს, შარავლებს, პერანგებს...

გამოვიდა კედლის ვაჭილის
ახალი ნომერი.

ბიჭებმა ვადრაკის თამაში არჩიეს.

ჩემო ბავშვები,
კარგად არ დაგვანადო.

— ტაძრის დარაჯმა მიამბო წელან.
უძო ამ დღეობისათვის დიდი ხნის
წინათ აღუქმევიათ ჩვენს წინაპ-
რებს. მამის აღმინებში თავყანს
სცემდნენ თურბე ქვას, ხეს... აქ რომ
დიდი ცაცხვი დგას, მას მორწყუნენი
ახლაც საღმრთო ხეს ეძახიან. ასეთ
ხეებს უძეოდ დარჩენილი აღმინა-
ები შევლას თხოვდნენ — მათთვისაც
მეცაა ღმერთის შვილი. აქედანაა თუ-
რამე მისი სახელწოდებაც — უძო.

სიკოლოზ სოსელიამ უძის მთაზე
იმ დღეს საკუთარი ლექსი წაიკითხა.

— არ გაგიგინიათ სიკოლოზ სო-
სელია? მისი ერთი ლექსი გაზეთ
„კომუნისტში“ დაიბეჭდა, ერთიც —
ქურნალ „დილაში“.

უნებლიედ გველიმება ზურაბის
გულუბრველობაზე.

— ძალიან მომეწონა სიკოლოზის
ლექსი, — განაგრძო, ზურაბმა, —
დავიზუპირე კიდევ. იმ დამეს, ამ
ლექსის მიხედვით. სიმღერაც შევთ-
ხზე.

— მაინც რა ლექსია, ვერ გვეტყვი?
— როგორ არა, მაგრამ ბარემ თე-
თონ ავტორმა თქვას. ავტორ, ისიც.

ჩვენს წრეს შემოუერთდა ცერო-
დენა ბიჭუნა. სულ ათიოდე წლის თუ
იქნებოდა.

— აბა, სიკოლოზ, გვასახელებ! —
მიმართა მას ზურაბმა.

სიკოლოზი ზეპირად ამბობს:
„დიდი ქვეყნის ბელადია,
ყველას გვიყვარს ის,
გულში გვყავს და არ ვიციწყებთ
ჩვენს ძია ლენინს...“

— მეორე დღეს ამ სიმღერით დავ-
ბრუნდით ბანაკში, დაღლილ-დაჭე-
ცულუბი, უძის ტალახში ამოთხვი-
რისი! — თქვა ლალმა.

ლალის თქმასზე გიამ ეშმაყურა
გადახვდა ავთოს. ორივემ ჩაიღიმა.

ერთ მშვენიერ დღეს, ტყეში იყე-
ნენ. გაიმართა თამაშობა; სიცილო-კის-
კისით ივლებდნენ ბავშვები არე-მა-
რეს. ზურაბი კვლავ განმარტებული
იყო. უცებ მასთან მიიჭრა მანანა ხინ-
ველი და ხემაძალა შესძახა: — ზუ-
რაბი დღეს თორბეტე წლისა გახდა.
მივულოცოთ, ბავშვებო!

პიონერებმა ტაში დაპყრეს.
— საიდან გაიგეს? — ფიქრობდა
გაოცებული ზურაბი.

რიგ-რიგობით ულოცავდნენ დაბა-
დების დღეს, წარმატებას უსურვებ-
დნენ სწავლაში. საჩუქრებიც მიუტა-
ნეს... ამის შემდეგ ზურაბი კოლექ-
ტივს შეეჩვია, შეეთვისა... მის მშვე-
ნიერი ხმა აქვს, — მომღერალთა
წრის ერთ-ერთი აქტიური წევრია.

— ამას წინათ სიმღერაც კი შეთხ-
ზა. მთელი ბანაკის პიონერები ვმღე-
როდით იმ სიმღერას, — თქვა მანანა
ხინველმა.

ზურაბმა ციციანოს დაძახილზე
ჩვენთან მოიბრძინა.

- ზურაბ, კარგია ბანაკში?
- დობ, პატივცემულო!
- მაინც, რა მოგწონს ყველაზე
უფრო?

— ყველაზე უფრო?..
რა ვიცი, ყველაფერი.
ყველაზე საინტერესო
კი ჩემთვის უძის მთა-
ზე ასვლა იყო. არასო-
დეს არ დამავიწყდება:
იქ გატარებული ღამე.

...დილით ადრე წავედით უძის
მთაზე. მოვიქანაცეთ კლდე-ღრეში
სიარულით, ზოგს ბებერები გუჯინდა
ფეხებზე, ზოგი სულ ძლივს ითქემ-
და ზურბზე წამოყიდებული ჩახთე-
ბის ქვეშ. გოგონები უფრო დილაღ-
ნენ, გეთხოვდნენ — დავხმარებოდით
ტვირთის ტარებაში. ჩვენც ვუხმარე-
ბოდით.

როგორც იქნა, ავალწიეთ მწვერვა-
ლზე. ვახეთ ტაძარი. აქედან ხელის-
გულივით ჩანდა წყნეთის შემოგარე-
ნი. ცოტაც დავისიგინეთ და შემდეგ
ცეკვა-თამაში გავჩაღეთ. მანანა ხინ-
ველმა მინდურის ყვავილებისაგან თა-
ვივლი დაწვა, ტაძრის დარაჯს მიარ-
თვა; ამასობაში შემოგვედგა.

გავშალეთ კარები; პიონერული
კოლონიც გაგაჩაღეთ. უცებ, წვიმა
წამოვიდა, — შხაპუნა წვიმა. კარვე-
ში შევეცივდით. რიგ-რიგობით ვყე-
ვბოდით ამებზე.

— იცი, ბავშვებო, რატომ ჰქვია
ამ მთას უძო? — თქვა მანანა ხინ-
ველმა.

— არა, არ ვიცი. შენ იცი?

ჩვენება კარნავალი.

— რატომ გელიმებათ, ვაჟაკებო!
რაო, მართლს არ ამბობს ლალი?
— როგორ არა, პატრიცელლო,
მაგრამ ჩვენ ამ ამბავმა რალად მოგ-
ვაგონა, — თქვა ავთომ.

— მიანიცა რა?
— ვიას თავი მოჰჭონდა, მე ფეხ-
ბურთელი ვარ, ცხრა ნომრად ვთამა-
შობდი. გვიან, ამის ვაშო მორიგედ
არ დანიშნავდნენ. სწორედ უძის
დალაშქვრის შემდეგ მოუწია მორი-
გეობა. ვია გაბრაზდა. მე გამეძლო
და მორიგეობა მიატოვა. მთელი დღე
ბურთის თამაშში ვვატარებთ. საღა-
მის დაგებრუნლით ბანაკში. ვხედავთ,
— სასადილო ოთახი და პალატები
დაკარგულბულია. ვაგვიკვირდა...
ვიას, მორიგეობის კარგად შესრუ-
ლებისათვის, ხანზე მალდობა გამო-
უცხადეს, ვია გაოცებულ იყო. მეც
დავინტერესდი — რა მოხდა?

მეორე დღეს მე მიწველა მორიგე-
ობა. მე და ვია გავიბარეთ, შორიან-
ლის ჩავსაფრდიით და თვალთვალი
დავიწყეთ. სასადილო დარბაზი ხე-
ლისგულივით ჩანდა. ერთი საათიც
არ იყო გასული, — რეზო ხელმძღვა-
ნელი დავინახეთ. მოდის, ხელში ია-
ტაქის საწმენდი ჯაგრისი, ვეღრო
და ცოცხი უქირავს. შევიდა სასადი-
ლო ოთახში და დაიწყო ხეხვა-წმენ-
და.

— განცვიფრებული მიგჩერებოდით
მე და ავთო, — განაგრძობდა ვია. —
გვიხლოდა გამოჩენილიყავით, ბო-
ლიში მოგვხვდა. ვერ ვაგვიდეთ. ბე-
დად, ვილაყამ დაუძახა და წავიდა. —
ჩქარა, — გაგძახე ავთოს, — ჩქარა,
სანამ დროა. ამოცვივდით სახუნ-
დარიდან და ვეცით იატაკს... საქმეში
გართულებს არც კი ვაგვევია, რო-
გორ წამოგადგა რეზო თავზე. ღიმი-
ლით მოგვჩერებოდა. ჩვენც ვიდე-
ქით და ვუცინოდით.

... მოსალოდლოა. ვამოვთხოვეთ
პირიერებს, ხელმძღვანელებს...

ციციბინი გამოგვაცალა და აი, რა
გვეთხრა:

— ლალის წელს უთავდავლა პირიე-
რული ასაკი. ბანაკში უკანასკნელად
არის — როგორც პირიერი. ძიობრა,
ირმისა ჩემი ოცნების ადგილიაო.
იცით, რაზე ოცნებობს?.. — უნდა
მოქანდაკე გამოვიდეს, თავისი ხე-
ლით გამოკეთლოს ქიდან ირმის დი-
დი ქანდაკება და ირმისას გორაზე
დადგას.

ბომ შეიძლება, ლალიმ მართლაც
შეასახს ღრთები ამ ოცნებას.

უბო და ვით იაკობაშვილისა

ფ ანტელეგეზით ირევიან
ცეროდენა ვოგო-ბი-
ჭები. ზოგი საქანელა-
ზე ქანაობს, ზოგი თო-
ჯინით ერთობა, ზოგიც
ფერხულს უვლის.

— ეს რა თამაშია? — ფიქრობს პა-
ტრია ბიჭი, — ამას ჰქვია რაობა...
და ზურიკო სოფლის ქაღრავის თა-
მაში უნდა, მაგრამ ვის ეთამაშოს?
მის თანატოლბავან ბევრს ჯერ ჰქ-
დრავის სახელიც არ გაუვლია.

უზუნო
სახისა

„მხეარია“

ორი წლისა იყო ზურიკო, რომა
ჰქაღრავისადმი სიყვარული გამოამე-
ლავდა. გახსნიდა დაფას, ამოყრიდა
ფიგურებს, პაიკებს შერეავდა დაწყ-
ყობდა, წინ ლაზიერს დაუყენებდა
და „მატარებელი“ მზად იყო. ვინსა-
კუთრებით მხედარი მოსწონდა. თე-
თრი და შავი „აჩუები“ სულ ხელში
ეკავა; უფროს ძმას, ნუგზარს, ჰქ-
დრავის თამაშს არ აცლიდა.

ასე იყო ორი წლის წინათ. ახლა
ზურიკო დიდი ბიჭია — ოთხი წლისა
და ანდნევე თვისა. ახლა იგი ჰქ-
დრავის ფიგურებით „მატარებლობა-
ნას“ კი აღარ თამაშობს, არამედ გან-
საკვიფრებელ კომბინაციებს აყე-
თებს და ყოველ მოწინააღმდეგს
„შიშის ზარსა“ სცემს.

ჰქაღრავი ზურიკოს განუწყრელი მე-
გობარი გახდა. მთელი ვალის რიო-
ნი იცნობს ცეროდენა მოქაღრავის,
რომელსაც არაერთი თანრიგისანი
დაუძმარცხებია, არაერთი თავგაიო-
ნელბერი მოქაღრავე გაუსტუმრებია
ყურბჩამოყრილი. ზურიკო ხშირად
უვებს თავის უფროს ძმებს ანზორსა
და მურთაზს, უვებს თავის მამასაც.

როცა ზურიკო ჰქაღრავს თამაშობს,

ეზო მაყურებლებით ვაივსება ხოლ-
მე. უცქერიან პატარავები, დიდები,
ყველას აინტერესებს ამ ციქნა ბი-
ჭის გამჭკობრობა.

არ უყვარს, როცა სხვები ერევიან
მის თამაშში.

ერთხელ, თბილისიდან ჩასულ
ცერმარს ეთამაშებოდა.

მურთაზმა სვლა უქარანახა. ზური-
კომ დაუჯერა ძმას, რასაც სულ მალე
მხედრის დაკარგვა მოჰყვა. ზურბამ
მოიტყუარა, ასლუკუნდა, მეგრე წა-
მოხტა სკამიდან და მურთაზს ეცა:
— შენი ბრალია, შენი ბრალია...

ყველა აყწნარებდა ზურბას, მაგ-
რა — ამოად; იგი მხოლოდ მაშინ
დამშვიდდა, როცა მხედარი დაუბ-
რუნეს.

ზურიკო კიდევ უფრო კარგად თა-
მაშობს მამს. თუ მასთან ჰქაღრავს წა-
იხედა, რეაბილიტაციისათვის? მამნი-
ცე მამში შეჭირბებას შემოთავა-
ზებს.

ვისაც ამაში ეჭვი შეეგპარებათ. —
ეთამაშეთ და დარწმუნდებით — რა
ბიჭია ზურბა სოფია.

უშანგი ზარეციძე

შანტაჟმაჟინი იმპორმსა

ბ. ბუხრაძე,
მ. მუსლიანი

ნახაებნი

ლიმიტრი წარაფიშვილისა

ბ ელამიწახე სხივი დეეშეა. წინასწარ შემუშავებული პროგრამის თანახმად, მისში არსებულ უპირაფი ფორნი შერითლა, დროისა და სივრცის კვანტებად დიყო და ხელშესახებ მატერიად იქცა...

იქ, სადღე სხივი დეეშეა, იღუნენ ორნი—კეთმავარი, სმელ-ხმელი მოხუცი შუ და უსსოვარი დროის წინათ დაბადებული კაბაბუკი — შუქი. ისინი აბათოვიით შავნი და თვალწარმტაცი იყვნენ.

— პირველი — წარმოსთქვა შუმ, — პირველად რომელი ცოდნა მივეძღვნათ მიწიერთ? ყური მივღე, შუქო! მოდი, ვასწავლოთ მთვარის სხივთან შეძახილი თონაზის ძაფით სახლების ქსოვა. ეს ამ პლანეტის მცხოვრებთათვის მისწრება იქნება... წარმოვიდგენია, ისინი დღემდე ხნობენ ბორბოლებს... რალა დროს ესაა... ჩვენი გიზიტის შემდეგ დეამიწის მკვიდრნი მათი პლანეტის გარემომცველ მაგნიტურ არეზე სრიალს ისწავლიან. სიმძივების შესწავლად გრაფიკატორ ტუმბოებს ააგებენ. მაშინ მათი შნობები, მავრის ხაჯლის საშუალებით, მტკერივით იღვრენ... ესეც — ორი!..

— სამი — უკვდავების ელექსირი, — დაუმტა შუქმა, — კიდევ რა?..

შუქი წამოიმართა, შუს მხარზე ხელით შეეხო და წარმოთქვა:

— დროა!
დამრეც მოსახვევში შვნობა შენიშნეს. მიწიერთა ნაკლი ნავებობის დახვეულ კბეზე აუჭარბებლად აღიოდა. ვარისდერ გუმბათიდან ძირს ჩამობრბოდნენ ოქროსფერი ასოები: „აუზი „ოქროს მერი“. მოსულენ წარწერები არ იზიდავდა. მათ საქმის არსი უფრო აინტერესებდა, ვიდრე საკანთა სახელები. ცნობისმოყვარეობამ ისინი შვნობის სიღრმეში შეიყვანა; აუზი დღეს მდიდარ ვაე-

ბატონებს რომ ჰქონდათ დაეცებული, ამის შესახებ მათ არაფერი იცოდნენ. ვაებატონები მხიარულობდნენ. ვილცამ მავრად ჰყრა ხელი მოსტულებს, მავრამ მათ ამისთვის ყურადღება არ მიუქცევით. შუ აუზის მახლობლად მდგარ მალაღ ნავებობას ათავაირებდა.

— დაე, ყველამ დავეინახოს! — ვადასწავიბა მან, — ამ მალაღ კომპლექსს ჩემ ჰეჩ პირველ მისასაშვებელ სიტყვას წარმოთქვა... მათი ენა, მგონი, უკვე ვავეიგე. როცა კაბუკი და ბრქანი კომპლექსში აღიოდნენ, ერთმა თვაებატონებულმა, შიშველმა მიწიერმა შუს ბროლის ღართის ავლენა დაუპირა. „მოთმინება აღარ ჰყოფნიო, სურთ შერიკონ — როგორ ქსოვენ ბროლისაგან ტანსაცმელს“. — გაოფიქრა შუქმა.

შავანიანმა ბრქენმა მკლავები აღაპყრა. ხელისგულები ისეთმაიარაღ ეჭირა — თითქოს ვილცას მჭირდეს ნივთს აწოდებდეს.

— ზეც ჩამოვედიო...

მისი ხმა გამკველავმა სტვენამ შთანთქა. შუქმა ცნობისმოყვარეობით ჩიხხედა ქვევით. აუზთან წითლოტანიანი მიწიერი იღვა, თითები პირში ჩაღრა და ვამბით უსტვენდა. მას დაწარჩენებში დასვენე. უეტრად, რალე უფრო მომ და საძაველმა, მოსულთა ფეხებთან მოაღინა ტყავანი. ეს წყლით ვაქუნთოლი, დამტუნული პირსახოცი იყო. მას მოჰყვა მგორ... მესამე... ვეება ბაყაყებოთ ეპერტყეობდნენ ფიცარზე ხელი პირსახოციები. ზოგი პირდაპირ მოსულეს ხვდებოდა. მხრებზე ეცემოდა, ფეხებში ებლანდებოდა. ბრბო ცოდებოდა. მიწიერიანი ღრი-ალდნენ, ხარხარებდნენ, წიოდნენ, უსტვენდნენ, დმუ-ოდნენ, გუგუნებდნენ, სისიბდნენ, წყაოდნენ. მოსულეებმა სმენა დაძაბეს. ბგერათა ქაოსიდან სასარგებლო ინფორმაციის პილებს ლამობდნენ. ამაოდ! უჯარო იყო ბგერათა ნიაღვრი. პირსახოციები ცალდაცალ სახანაო ფესხამცელი, რგზინის ქულები, დამპალი ხილი, დადუნთლი ვირნალები, საღებო რეზინი, სხვა სისასაღელ და წერილმანი რალეები მოქპროდა.

ველური ყივირითა და ბურტყუნით მიფორიბადნენ მიწიერი კომის სადგურებზე. წინ სწორედ ის ბანჯეკლოანი მიოდვოდა, რომელმაც უფს ღართის ავლენა დაუპირა. მას ხელში ბოეზენტის ველო ეჭირა.

— ნიერ! — იცურა ბანჯეკლოანმა, წაქცეულეს ვადალაჯა, შესთან მიორა და ბრეზენტის ველო თავე ჩამოაფხტა. შუქს კი ვილცა ფეხში სწედა და კომპლექსიდან ძირს ვაღმთავლო. იქვე, კაბუკის გვერდით, შუა

აუზში დაეკაშუ. თავზე მათ სველი, ლიპი, ბალნიანი, უბაღნი, მზემოკიდებული, ფერმკრიალი, მოქნილი და დონდლო სხეულთა გროვა დააწყა. მიწიერნი მათ წაუტყვეშ ჩათრევის ცდილობდნენ, ჩქმეტდნენ, წიხლებს ურტყამდნენ, თბები ექაჩებოდნენ და სველ ხელისგულებს სახეში უტყაუნებდნენ.

ასეთმა შემოტევამ მოსულები გააშეშა. მაგრამ მათთვის შიშის გრძნობა უტნობი იყო და ამასთანავე უცნებლობის საიდუმლოებასაც ფლობდნენ. შუმ ხელის ერთი მოსმით მიიშორა სხეულთა გროვა და გარშემო უცნებლობის არე შექმნა. ახლა ისინი მიწიერთა მხოლოდ ფართოდ დაღებულ ხახას ხედვადნენ, უცნებლობის არეში არავითარი ბგერა აღარ აღუქვდა. შიშველი მიწიერნი ჰაერს ხელებს ურტყამდნენ და უცნებლობის არეს რომ აწყდებოდნენ, — ველურებივით იმაჩვენებოდნენ.

— შეხედე, — სულ მოითქვა შუმ, — მათი უსუსურობა სიფთებდ მიდის. რას ყვიროდა ის ბანგვლიანი, როცა მეპარებოდა?

— იგი ყვიროდა: „ნიგერ“.
— „ნიგერ“ მათ ენანებ—ნავს ნიწნავს. მათ ჩვენი კანის ფერი არ მოეწონათ. არა მარტო კანის ფერი... მე მათ თვალებში ახგარების წყვილად ვხედავ, მათ მხოლოდ თავიანთი კასტა უყვართ, თავიანთი სმიდირე! უგუნურნი...

უცნებლობის არე შეირხა და მისი ზედაპირი ნაცრისფერი ნისლით დაიფარა.

— ისინი ისვრიან, შუ! ვგრძნობ, რომ ჩემში რისხვა იღვიძებს, ეს კი ცდია, ძალიან ცუდი! გავფრინდეთ, შუ! გვედრებები, — გაფრინდეთ! წიხ იძვნი ბლანეტაა...

ნაცრისფერი ბოლითა და ცეცხლის ნააქრეკლებით დაიფარა არე-მარე. შუ მიეღო სიმაღლით წამომაბათა წყალზე, წელში გასწორდა და დაიყვირა:

— ვი, თქვენი ველური ცრუ რწმენა ჩასახლებულა თქვენს შეგნებაში! ამიტომ მე თქვენ ერთადერთ ცოდნას მოაკრემთ მხოლოდ, — ზურმუხტოვანი პივეტრის ცოდ-

ნას! ეს მშვენიერი ფერია, მერწმუნეთ, აბიზნებული ბალახის შესანიშნავი ფერი!

ერთი წამის შემდეგ ყველაფერი დამთავრდა, — ვარსკვლავის სხემა წაიყვანა მოსულნი; სინათლის აღის ფერი ნაცალში კი შიშისაგან დამფრთხალი ვაებატონები დარბოდნენ, ზურმუხტოვანი ზოლებითა და მუწავე ლაქებით აჭრელებულნი — შიშისაგან ჩხაბდნენ, ერთმანეთს ველარა სცხობდნენ...

თარგნე თინათინ ყალბაბეიშვილი

გამარჯობა, ჩემო სკოლა!

ქ. გომიზაშვილი

— საქართველოს დავლა გვინდა, ვთქვით და ვტროილით, როგორც ქარი, შორს ვიყავით ქალაქიდან. მოვიარეთ მთა და ბარი.

ვით ზღაპარში, რა არ ვნახეთ, ჩვენ, მძებნივით დაზრდილებმა, მთები ერთად გადავლახეთ ერთი სკოლის უმარევილებმა...

ამ ზაფხულმაყ ჩაიჭროდა, შორს, შორს დარჩა მთები ღურჯი, ამა, ისევ თეთრი სკოლა და ბზარეი ჩემი ქუჩის.

შორს, შორს დარჩა ცუვი წყარო, ტუე, მდინარე, მინდორ-ველი, ციხე-კოშკი ნანეტარო, და ყანები—ვრცელზე ვრცელი.

შორს, შორს დარჩა მწვერვალგუბე ღრუბლის ქულა ვაცრეცილი, მხიარული მანაკი და გრილ კარავში ტბილი ძილი.

გვახალისებს სიოს ქროლა, გულებს ვააქეთ ბაგე-ბუვი, — გამარჯობა, ჩვენო სკოლავე, კუნთმავარი დავიბურნდით.

განმარტებანი:

განმარტებები იმდენი ფილოლოგიის
შეცდომებია კანდიდატი
არლი თაყაიშვილი

შრე—ადამიანი, რომელსაც სმენა არა აქვს, ყურში არ ესმის. „წაყვავა საყვავი ელემსა, ყურსა და კუხიანს!“ (ჩ. ერისთავი).

ყურე მტრფორულად მივარდნილ, უკაცრილო ადგილს ნიშნავს. „ღლი-კილა ბუმ შორს... ყურე ტყემ რაი-ლაქ სახეობა და შემადრწუნებელი ბანი ნოსცა...“ (თ. რაზიკაშვილი).

ყურ-ს იტყვიან აგრეთვე დაბალ, გაურკვეველ ხმაზე. „დიდხანს იყო ასე... ხანდისხან მარტო ყურე კვითიანი მოგვესმოდა.“

ყურე-დან არის ნაწარმოები რაიულ-იწერული ყურუალა (ყრუელა) და სასაუბრო ყრუჩენა, ყრუანჩელა, რაც გამოჩენიერებულს ნიშნავს.

ყურ-ს ამოსავალი ფუძეა ყურჩი—ადამიანისა და ცხოველის სმენის ორგანო. ბოლოიღერი უ წარმოადგენს უქონლობის მიჩვენებელ აფიქსს: ყრუ, ისე იგი უყურა. მარტალია, ყრუ ასეთი ნიშანი სიტყვის თავში ვიცით: უ-ვიცი, უ-ყურ-ო, მაგრამ ყრუ-ს უ სხვა წარმომავლობისაა: იგი ნაშთია ურ სუფიქსისა, რომელიც უქონლობას გამოხატავს სვანურში და იქ ფუძის ბოლოში იხმარება. მაგალითად, ფაყვ—ქელი, ფაყვ-ურ—უქუელი.

მამასადამე, ყურჩი-დან მივიღეთ ყურუ. შემდეგ ფუძისეული უ შე-იერუმმა და დაგვრჩა ყრუ. თავდაპირველი ფორმა (ყურუ) შემონახულია მიგრატულში და ნიშნავს უსმენს კაცს, გადატანითი მნიშვნელობით კი—რევესს.

შრე—ულამაზო, ულამაზო, ვისაც შრე და მახლენილობა აქვს. „შფორიან ღამეში თვალი ნალუღდა არჩევს შროიანს უშროსაგან“ (ნ. ლორთქიფანიძე).

უშრე—ულამაზოდ, ულამაზოდ. „სასაცილო რამ იყო-ს ლამაზისეული... ერთი რა-ლიც უშრეოდ ჩასუქებულს, ჯეშუბი, ქუქუიანი.“ (ილია).

უშრე გადატანითად მოუხერხებელ და უმარტივოთო კაცზე ითქმის. „რა მდებელია?“ შე უშრეც, შრე!“ (მკ. ვახაშვილი).

უშრე—ფუძე, ერთი შეხედვით, არის შრე. შრე—მიხლენილობა, სილამაზე, ლახთი. ვარდა ამისა, შრე ნიშნავს უნარს, მოხერხებას. „უშრე ვინახაბა არჭივი, შრე აღარ ჰქონდეს ომისა.“ (ვაკ). ისე იგი—შრე ისევე ნაწარმოები უარყოფითობის მიჩვენებელი უ და ი აფიქსებით. როგორც უ-ღამა-ზ-ო. თუ ეს ასეა, უშრე-ს ბოლოში აფიქსისეული ი აქვს: უნდა იყოს უ-შრე-ო და არა უ-შრე.

მაგრამ, როგორც აღნიშნავენ, უშრე-ს ამოსავალია შურე. ეს ის ფუძეა, რომელიც დასტურდება მ-შვენ-იერ-ში (ძველკათოლიკე—შუენ-იერი) და ზნწანი—ჰ-შუნენ-ის. მასწავლებელი, თავდაპირველად იყო შუნე. უ და ი აფიქსების დართვით მივიღეთ უ-შუნე-ო. შემდეგ მოხდა ფონეტიკური პროცესები: ჯერ დაიკარგა ე ბგერა უ-შუნე-ო. შემდეგ უ იქცა ვ-ბგერად: უ-შვენ-ო, და ბოლოს ე გაქრა და დარჩა: უ-შნ-ო.

უშრე—ფუძე, ერთი შეხედვით, არის შრე. შრე—მიხლენილობა, სილამაზე, ლახთი. ვარდა ამისა, შრე ნიშნავს უნარს, მოხერხებას. „უშრე ვინახაბა არჭივი, შრე აღარ ჰქონდეს ომისა.“ (ვაკ). ისე იგი—შრე ისევე ნაწარმოები უარყოფითობის მიჩვენებელი უ და ი აფიქსებით. როგორც უ-ღამა-ზ-ო. თუ ეს ასეა, უშრე-ს ბოლოში აფიქსისეული ი აქვს: უნდა იყოს უ-შრე-ო და არა უ-შრე.

მაგრამ, როგორც აღნიშნავენ, უშრე-ს ამოსავალია შურე. ეს ის ფუძეა, რომელიც დასტურდება მ-შვენ-იერ-ში (ძველკათოლიკე—შუენ-იერი) და ზნწანი—ჰ-შუნენ-ის. მასწავლებელი, თავდაპირველად იყო შუნე. უ და ი აფიქსების დართვით მივიღეთ უ-შუნე-ო. შემდეგ მოხდა ფონეტიკური პროცესები: ჯერ დაიკარგა ე ბგერა უ-შუნე-ო. შემდეგ უ იქცა ვ-ბგერად: უ-შვენ-ო, და ბოლოს ე გაქრა და დარჩა: უ-შნ-ო.

მაგრამ, როგორც აღნიშნავენ, უშრე-ს ამოსავალია შურე. ეს ის ფუძეა, რომელიც დასტურდება მ-შვენ-იერ-ში (ძველკათოლიკე—შუენ-იერი) და ზნწანი—ჰ-შუნენ-ის. მასწავლებელი, თავდაპირველად იყო შუნე. უ და ი აფიქსების დართვით მივიღეთ უ-შუნე-ო. შემდეგ მოხდა ფონეტიკური პროცესები: ჯერ დაიკარგა ე ბგერა უ-შუნე-ო. შემდეგ უ იქცა ვ-ბგერად: უ-შვენ-ო, და ბოლოს ე გაქრა და დარჩა: უ-შნ-ო.

თაყვანისცემა

ესი იმე ან რისამე პატივისცემა (წმინდა, უზენაესი ძალის სალოცავად მიჩნევა, გაღმერთება, კერძოდ ვახლოვება თაყვანისცემა (თაყვანისცემა) გადატანითად ნიშნავს დიდი პატივისცემით, მდაბლად თავის დაკვირვას (ურეტიკად, მისალმების ღრის). თაყვანისცემა კომპოზიტია და მიღებულია სამი სიტყვის შეერთებით: თავ+ყანის+ცემა. ყანა, რომელიც დღეს მარცვლულია ნათესაობა, ძველად ნიშნავდა მიწას, დღეამიწას. თვით გამოთქმა თაყვანისცემა ვა-მოხატავდა მისალმების ღრის პატივისცემის ნიშნად ყანაზე (მიწაზე) თავის ცემას (დარტყმას). შემდეგ თაყვანისცემა-მ ბგერათვალსამით მოგვცა თაყვანისცემა, რის გამოც, ამ გამოთქმაში შეზავალმა სიტყვები დაჰკარგეს თავდაპირველი ფორმაც და აზრიც. ამიტომ იხმარება შემოკლებით: თაყვანი, ხაოთაყვანი, გეოთაყვანი, გეოთაყვ.

ლითონი
ვინ არ იცნობს ამ შესანიშნავ მასალას, რომლის შეცვლა სხვა რამით თითქმის შეუძლებელია. ლითონი რომ არ იყოს—არ ექნებოდა ელექტროსადგურები, რკინაგზები, ავტომობილები, ორთქლავლები და ელექტრონი, გემები და თვითმფრინავები, ელექტრომანქანები... არ იქნებოდა მრავალი სხვა საჭირო საგნები, მოწყობილობა თუ ნაგებობა, რომელთა გატეხე აღამაის ძალზე გაუბრუნებელი ცხოველებია.

ლითონის დამუშავების წესები ჩვენმა წინაპრებმა ყველაზე ადრე იცოდნენ. ისტორიულ მუზეუმში აღბრა ბევრჯერ განახავთ ლითონის ნაკეთობას, რომლებსაც ჩვენი მამა-პაპა ხმარობდა.

აი, ჰკილია მუზეუმის კოლექციე ხმალი, ჩაჩანა, ჩუგლუგი, წათი, აფთი, შუბის წერი... ოდესღაც ისინი ელავედნენ. მაგარი და ღვანის იყვნენ. მაგრამ მიწაში დიდი ხნის ყოფნამ მათ ეღვარება და სიმტკიცე დაუკარგა, შედაპირი რაღაც მიწითალო ფენას დაუფარავს. რა მოუვინდა მასილს, რა დემარტა ჩაჩანა და ჩუგლუგს? ისინი ლითონის საწინელო „ავადმყოფობის“—კოროზიის მსხვერპლი გამხდარან.

აი, ფეცარიანი აქედვით დაუნჯულ ლურსმანს. ჩაქუჩის ერთი დარტყმა და... ლურსმანი იგანებდა, ტყულება. ამის მიზანია ლითონის ავადმყოფობა—კოროზია, ანუ უანგი. უანგი.. ოგი არა მარტო აწიანებს ლითონს, არამედ საგებთა ანადგურებს, სპობს მას.

ძნელად დასაჯერებელი კია, მაგრამ ფაქტია, რომ კოროზიის გამო დედაქალაქის ზურგზე ყოველწლიურად იკარგება მოპოვებული ლითონის 5-10 პროცენტი... იცით, რამდენია ეს? მილიონობით ტონა! მარტო ჩვენს ქვეყანაში ყოველწლიურად გაფუჭებული ლითონი რომ რკინაგზის გავლობა დათავსებოდა, ეს მატარებელი თბილისიდან მოსკოვამდე გაიქნებოდა.

აღამაისძე დიდხანს იფიქრა იმაზე, თუ როგორ გადაეჩინა ლითონი.

საბავშვო ჟურნალი

უპირველეს ყოვლისა, ცდილობდნენ გაეგოთ, რა იწვევდა კოროზიას. დადგენილი იქნა, რომ უანგს აჩენს... უანგბადი. დიას, უანგბადი, რომელიც ასე აუცილებელია ბუნებისათვის, ადამიანისათვის. უფანგბადად ზომ წვა არ იქნებოდა, ეხე იგი არ იქნებოდა ცეცხლი, უიმისოდ არ იქნებოდა—სიცოცხლე; არადა, ამ კეთილისმყოფელ გაზს, თურქი დიდი ზიანის მოტანაც შეუძლია.

ლითონი რომ დაუანგვისგან ეხსნათ, მისი შედაპირი ინგიბატორებით დაფარეს. ინგიბატორი ისეთი ნივთიერებაა, რომელზედაც ნაკლებად შეიქმედებს კოროზია. მაგრამ არის ისეთი ხელსაწყო, იარაღი, მანქანის ნაწილები, რომელთა ინგიბატორებით დაფარვა არ შეერბდება. ასეთ შემთხვევებში გამოიყენეს ზეთი, რომელიც არ შრება და ფარკეულ დრომდე ინახავს ლითონს; ყველაზე ხშირად ხმარობენ სოლიდოლს—ნავთობისგან მიღებულ ზეთს. ასეთი ზეთი ათასობით ტონა იხარჯება. ეს არც არის ვასკერი, რადგან უანგბადისგან დაცვას საჭიროებენ: რეზინები, მანქანათა ნაწილები, ხრახნები, ბორბლები, მილები... და ვინ მოთვლის, კიდევ რამდენი რამ. გამოყენების წინ ლითონს სოლიდოლს აცლიან, მაგრამ სოლიდოლს ყველაფერი როდი რეცხავს—მის მთავარ კიდებულად ნავთობი საჭირო.

ახე რომ, იმ შრომის გარდა, რომე-

ლიც ლითონის მოსაპოვებლად და დასამზადებლად იხარჯება, უნდა დაიხარჯოს უზომო შრომა სოლიდოლისა და ნავთის მისაღებად, და ბოლოს—სოლიდოლის წასმა და მორეცხვაც ზომ ადამიანის ხელმა უნდა შეასრულოს. ამ დიდ ხარჯებს და ზედმეტ შრომას რომ თავი დავანებოთ, სოლიდოლი მთლიანად მაინც ვერ იცავს ლითონს დაუანგვისგან.

ამიტომ, მეცნიერები ცდილობდნენ გამოენახათ უანგის საწინააღმდეგო ახალი საშუალება. ასეთ საშუალებას მიაგნეს კიდევ ლენინგრადის ერთ-ერთ კვლევით ინსტიტუტში.

ამ ნივთიერებას საოცარი სახელი ჰქვია: დიციკლოგექსილამინის ნიტრატი, შემოკლებით—„ნდა“.

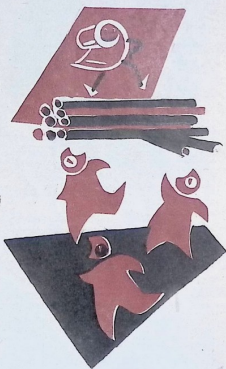
ეს ინგიბატორი წლების მანძილზე ინახავს ლითონს. თანაც ძალზე ცოცა იხარჯება—კვადრატულ მეტრზე სულ რაღაც ოთხი გრამი. „ნდას“ კიდევ ერთი კარგი თვისება აქვს,—იგი შეიძლება იმპრო სითხის, ფხვნილის, ზეთის სახით. სულ ახლაბან, მეცნიერებმა „ნდას“ გამოიყენება კიდევ უფრო გამარტივების ნაწილების ხსნარში ამოღება, ფხვნილით ან ზეთით დაფარვა; აღდგენ და ინგიბატორით გაუღივთეს ქაღალდი. ქაღალდში შეახვიეს ლითონის სავანები. შედეგმა მოლოდინს

გადააჭარბა. ასეთ ქაღალდში შეხვეული ლითონი ინდოეთში, ცელონზე, აფრიკაში გაგზავნეს (სამხრეთის ქვეყნებში ლითონი უფრო სწრაფად იშლება, ვიდრე ჩრდილოეთში), მაგრამ უანგი მას არ მოჰკიდებია.

შორს არ არის ის დღე, როცა ლითონები, ყველა თუ არა, უმეტესობა მაინც, საბოლოოდ მოიცოდნენ თავის დაუძინებელ მტერს—კოროზიას.

გიორგი ბასილია

ნახატები ვაჟა მელიქიშვილისა

ქართული საბჭოთაო კონსტრუქციონიზმი

ჯურნალი

ნაღრიკაძე

თბილისის ერთ-ერთი უორლანი გათბობის შენობა

კონსტრუქციონიზმი

სამხრეთ საქართველოს მთიანეთში, იმ ადგილას, სადაც ახისხრამი და ყარაბულახი ერთვის ერთმანეთს, გაშლილია თოვლიანი მთებით შემოჭარული უცაველოვანი ველი.

ამ ადგილებში ვიებერთელა ყორღანული სამარხებია. 1961 წლის ივლისში, ამ სამარხების საიდუმლოებას ფარდა ახადა საქართველოს ხელოვნების მუზეუმისა და უნივერსიტეტის გავრთიანებულმა არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ. ექსპედიციას თან ახლდა ერთი შავგვრემანი ბიჭუნა — ხანდრო ამბრაშვილი. იგი დედამისის, მხატვარ ანასტასია ამბრაშვილის წამოყვანა.

მანქანა გაჩერდა. ექსპედიციის

წევრებმა ძარადან უშველებელი კარავი გადმოათრიეს, ადგილი შეარჩიეს, საგულდაგულოდ გამოთლილი პალოები დაასვეს. კარავს დედაბოძი შეუდგეს და კალთები დაუჭიმეს. სანდრო ჯარასავით ტრიალებდა, მკვიცხლად ასრულებდა უფროების დავალებას. ყველა ჩქარობდა, რადგან მთის გადაღმიდან შავი ღრუბელი ამოიზღაუნა და ჩამოხენელა.

ექსპედიციის ხელმძღვანელმა, პროფესორმა ოთარ ჯაფარიძემ სამუშაო გაანაწილა. მუშები სამანქანო გზის გაკეთებას შეუდგნენ. კონსტრუქტორებმა ყორღანი გავრთეს. ყორღანი ერთი ჰექტარი ფართობი ეკავა, მ მეტრის სიმაღლისა იყო და 35-40 ათას კუბმეტრ ქვას შეიცავდა. თავის ღროზე, ამ ქვების მოტანას ალბათ რამდენიმე ათეული ათასი ურემი დასჭირდა. ახლა, ქვები რომ გაუზიდათ, მანქანის ძარა 19.000-მეტრ უნდა ავსებულყო.

ისმაილმა თვითმკლელი ააგუგუნა. ათასწლეულთა წინათ ჩამგრიგლიმა ლოლდება პირველად იცვალეს ადგი-

ლი. ძარამ რახული დაიწყო. შემდგნმაური შენეღდა, საფლავის ქვები ყრულ ეხეთქებოდნენ ერთი-მეორებს. ქვების ადგილას რჩებოდა საუკუნეების ფერფლი და ახლა ისღა ფარავდა ნანგრევებში ჩამარბულ საიდუმლოს. თბირილი აღმოსავლეთიდან ყორღანის შუაგულისაკენ მიიწედა. როდესაც ყორღანს ქვები გადააცვალეს, გამოჩნდა დასაკრძალავი დარბაზის კედლები. მთიი სიგრძე 19 მეტრს უდრდა, სიგანე 15-ზე ეს იყო 300-მეტრითღა დარბაზი, რომლის მსგავსი ჩვენში აქამდე არც ერთი არქეოლოგიური გათბობის ღდოს არ აღმოჩენიღა.

ერთ დღეს, მუზეუმის მეცნიერ-თა-ნამშრომელმა — ოთარ სანებლიძემ თბირილი ფენა-ფენად ნაწყობი ქვები შენიშნა. ადგილი ფრთხილად გაწმინდა. აღმოჩნდა ორმაგი კედელი. ერთი მთავანი საყრდენ კედელს წარმოადგენდა, იგი ვიებერთელა ლოღებო-სასავან იყო ამენებული. მეორე ძირითადი კედელი თხელი ფილები-სა-გან იყო ნაშენი და ყორღანის შუა-

გულსაკენ მიგმართებოდა. როდესაც ქვის ასეთი ფენები საწინააღმდეგო მხარესაც აღმოჩნდა, ყველასათვის ნათელი შეიქნა, რომ ეს დარბაზისაკენ მიმავალი გზა იყო. შესასვლელის სიღრმე 20 მეტრს უდრიდა. კედლების სიმაღლე ალბა-ალბა 7 მეტრს აღწევდა. თბილი დარბაზის შესასვლელთან დავიწროვდა და ჩაღრმავდა. სიღრმეში სველი გრუნტი ვაშლინდა. აი, სწორედ აქ იყო მისაღწეადელი ხის ნარჩენების პოვნა. აღმოჩნდა კიდევ! — აულოს შეენახა ვეცებრთე-ლა მორების ნარჩენები. ხის ნარჩენებთან ერთად ცხოველთა ძვლები და ნატივად მოხატული თიხის ქურქული იყო.

ერთდელ, დარბაზის კედლებს ცოცხით ასუფთავებდა მუზეუმის მეცნიერ-თანამშრომელი — ვანო გაღლია. მან ქვეზე ნაკაწრი შეამჩნია. ეს ნაკაწრები იეროვლიფის მსგავს გამოსახულებებს წარმოადგენდნენ. ამიტომ ყველამ კედლების გასუფთავება დაიწყო. სანდრომ ჭაგარის მიომარტვა და... ცოტა ხნის შედეგე მხამალდა დაივიკრა — ირემი ირემი ყველამ იმ დაგლის მიაშურა; სანდრო გაკვირვებით შეჰყურებდა უფროსების კიდევ უფრო გაკვირვებულ სახეებს. ქვეზე ირემი იყო გამოსახული, ღამაში ირემი, — გრემით ტანით. მალალი ყელითა და დიდი რქებით. ეს იყო ცხოველის უძველესი გამოსახულება და, რა თქმა უნდა, ამ აღმოჩენამ ყველა გაახარა.

სალამოს, როდესაც სოფელში დაბრუნდნენ, ეს ამბავი ტელეფონით შეატყობინეს თრიალეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის საერთო ხელმძღვანელს — აკადემიკოს შალვა ანტონაშვილს. იგი მეორე დღესვე ეწვია უორღანებს. აკადემიკოსმა დახმარება გაიკეთა თვისი დიდი საივადლე, მოიხარტვა გამაღებელი და გულის-უროთი დაუწყო თვალთვრება ქვეზე ამოკაწრულ უცნაურ ნიშნებს. იგი აღტაცებას ვერ მალავდა. ბოლოს დაასკვნა, რომ აქ საკმე გვექონდა შესრულებული სამუშაოს აღრიცხვის წესთან (ცნობილია, რომ დაშვროლოზის პირველი ცდები დაკავშირებულია აღრიცხვასთან).

თრიალეთის არქეოლოგიურ ძეგლებზე ჭვრისა და ვარსკვლავის ხე-მატურ გამოსახულებებსაც შევდებით. ჭვარი, უძველეს ხანაში, დამიანის აღმნიშვნელი სიმბოლო იყო. ხოლო ვარსკვლავი, — ზეცის (საურულ დამწერლობაში). ასეთი ნიშნები, რომლებსაც მეცნიერები პიქტოგრაფიულ უწოდებენ, უხვადა ჩვენში აღმოჩენილ არქეოლოგიურ ძეგლებზე. მათი შესწავლა უსათოოდ მივიყვანს ქართული დამწერლობის სათავეებთან.

ყველას დანა და ჩიცა ჰქონდა მომარტვებული. ფრთხილად ჩიქნიდნენ მიწას. სტუდენტმა ც. ლაშმაძე, რომელიც ნაგებობის შუაგულში მუშაობდა, წერაქვი დაქარა და მოლოტოვი მიწიდან ვარსკვლავივით ამოანათა ოქროს ნივთი. შემდეგ გაშრონდა ოქროს ღერები და ღამაზად ნახელავი ბრინჯაოს საურტი. სავარაუდოდ, რომ ეს ნივთები ოქროთი მოვარაყებულ ხის კოლოფში იყო, ხე დალამა, ლითონმა კი ჩვენამდე მოაღწია. მატერიალური კულტურის ეს ნაშთები მოწმობდნენ, რომ ნაგებობა შუა ბრინჯაოს ხანას ეკუთვნოდა. ესე იგი ყორღანის სამი ათას რვახანი — სამი ათას შვიდასი წლის წინათ აგებნიდნათ.

ქვეზე პიქტოგრაფიის აღმოჩენა

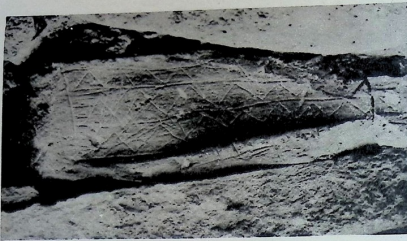
როდესაც სოფელში დაბრუნდით, პრეფესორმა შალვა ანტონაშვილმა XVIII საუკუნის ისტორიკოსის — ვახუშტი ბაგრატიონის წიგნში ასეთი სტრატეგონები ამოიკითხა: „ხოლო არს დაბა ველსა ზედა შავი წყარო — უარსულაბი, ანერ და იმირ უღის წყაროსაგან მდინარეი სახე კალმახითა, არამედ სამხრეთის კალმახი არს შავი და ჩრდილოსი თეთრი, და უკეთუ ჩახვა ჩრდილოსი სამხრით, გაშვადების და სამხრეთის ჩრდილოთ ჩახმული განსტეკტაღების“.

პატარა სანდრომ ვერ გაიგო ძველი

ქართული დამწერილი ეს სიტყვები უფროსება აუხსნეს, რომ იმ მდინარეში, რომელშიც ყოველ დღით გადის ხომედი ქვა-ღორღით დტვირთული მანქანა, შავი კალმახები დასრიალებენ. იმ დღეში კი, რომელიც ამ მდინარის მხარდამხარ მოჩუბრუხებს, ვახუშტი ბაგრატიონის თეთრი კალმახები უნახას. ამან ყველა დაინტერესდა და გადაწყვიტეს, შეემოწმებინათ ორას ოცდაათი წლის წინათ დამწერილი სტრატეგონების სიმართლე. ექსპედიციის ერთ-ერთ წევრს თბილისიდან სასარლი ბაღე წამოვიტოვებდნენ დახეული აღმოჩნდა. დიდხანს აკურებდა ძია პეტე ბაღის ჩამოხეულ, ალბა-ალბა გაწყვეტილ საფარს. მას გვერდიან არ მოშორებია სანდრო. იგი ზომისად ჭრიდა აბრეშუმის წყრილი ძაფს და ხელში უმარტვებდა მებდაურს...

„დილით რომ არ გამეღვიძოს?“ — ფიქრობდა სანდრო და მთელ მიედს დეზებთან ჰქოლა მამალზე ამყარებდა. მამალი, სანდროს ითახის გვერდით, აკაციის ხეზე იხუდებდა და მტრედისფერ ბინდში ომხიანი ყოულიყონი აკვიძებდა არ-მარეს. „— დროზე გამაღვიძე, ჩემო მამალი!“ — გაიფიქრა სანდრომ და ტკბილად ჩაეძინა.

ყორღანში ნაპოვნი ქვა, — იეროგლიფური ნაკერებთ.

გათენდა...

ის იყო ძია ბედი გარეთ გამოსვლას აპირებდა, რომ სანდრომ კარები შეადო და ოთახში შევიდა. ბედიმ დიმილით შეათვალთერა საგულდაგულოდ გამოწყობილი სანდროცა, იგრძნო, რომ უარის თქმა აღარ შეიძლებოდა.

— დედამეშმა იცის? — შეეკითხა ბედი.

— დიას! — თავაზიანად მიუცგო სანდრომ და ქალღმერთს გახვეულ საუზმეზე მიუთითა.

— მაშ, წაივდიეთ...

...მდინარის ნაპირს რომ მიაღწიეს, ლოქის მთის წვერზე მზე ამოიბურცა; მორცვის ფსკერზე დაყრილ, ხავს-მოკიდებულ ქვებს მომწვანო-ოქროსფერი დაიღო.

სანდრო ვეებერთელა ლოღზე აუფხზდა, — უნდოდა, ანკარა წყალში მოსრიადე კალმახი დეინახა. ადარანს ჩაუყურებდა. უეცრად, წყლიდან შურდულივით ამოტვა კალმახი. თევზმა ბაერში სხარტი მოძრაობა გააკეთა და ჩქერში ჩიეშვა. ბიქს სიხარულისაგან გული აუჩქროლდა.

ძია ბედი მდინარეში შევიდა. მძლავრად მოქნიული ბადე ბაერში გაიშალა და წყალში შესულით ჩაეშვა. საღონე ნელ-ნელა გადაცოცდა ხავსიან ქვებზე და თანდათან შეიკრა.

დაინახა თეთრგული კალმახი. იგი სალონის თოქში თავით გაჩხერილიყო და ღონივრად სხმარტალებდა. ბიქმა მთელი ხმით მორთო ყვირილი:

— თევზი თევზი ძია ბედი, თევზი ბედი კალმახი გამოხსნა და სანდროს გაუწოდა. თევზი სწორედ ისეთი იყო, როგორც ვახუშტი ბაგრატიონი აღწერდა — შავურგაიანი, ყუაჰოს-ფერი ფორაქებით დაწინწყალული. ბიქმა მდინარესთან მიიბრინა, ვედრო წყლით აავსო, თევზმა ვედროში რამ-

დენიმე წრე შემოხაზა, მერე ამოტომა სცადა... ბედიმ კიდევ დაიბირა რამდენიმე კალმახი. ისინი უფრო დიდები და ლამაზები იყვნენ. ბედიმ და სანდრომ ბარგი ზურგჩანთაში ჩაადგეს და ყარაბულახის ჩრდილო შენაკადისკენ გასწიეს.

ჩრდილო შენაკადის წყალი მომწვანო ფერისა იყო. იგი შაბიამის მთაში იღებს სათავეს, შორი გვიდან მოდის და ამიტომ ძალზე თბილია. ბედი დიდხანს შლიდა ბადეს, მაგრამ ამაოლ — არ იქნა და თევზი არ ამოჰყვა. ბოლოს, ერთ ჩქერებთან მორცვს მიაღწენენ. ბედიმ ბადეში სამი კალმახი დაინახა და თვალები გაუფართოვდა: ერთი კალმახი მტკაველნახევაკრი იყო.

ძია ბედიმ სამხრეთის შენაკადში დაჭერილი კალმახი ამოიყვანა და ჩრდილოეთისას შეუღარა. ვახუშტი ბაგრატიონი სწორი აღმოჩნდა, — ჩრდილოეთის შენაკადის კალმახი თეთრი, ვახუშტის სიტყვით რომ ვთქვათ — სპეტაკი იყო, წითელი და ღებვა ფერის ფორაქებით დაწინწყალული. როდესაც სანდრომ ეს კალმახებიც ვედროში ჩაუყარა, — განსხვავება უფრო თვალსაჩინო გახდა.

ძია ბედი და სანდრო დიდხანს ჩაუყურებდნენ ვედროს, რომელშიც ელვასავით დასრიალებდნენ სხვადასხვა ფერის კალმახები.

ჩემი სოფელი

გიორგი სოხლანი

მე მიყვარს ჩემი სოფელი,
და მისი ბაღა-ბაღები,
გულისგან ვანუყოფილი,
გაშლილი იალაღები.

მე მიყვარს ჩემი საშობოლოს
დილა ნათელი, ელვარე,
ოქროსაყარი ყანები,
მოზიბინე და მღვებარე.

დატვირთულ სამე ურემზე
მიყვარს ურმული ქართული,
და ურმის თავზე ღამაზად
ვატყაყი წამომართული.

მიყვარს ვაზი და ჯუჯილი,
ცრცელი სიმინდის ყანები,
ჩვენი შრომელი გლეხების
მარჯვენით მონაყვანები.

მიყვარს გარეულ მტრედების
ჭალაში ტაბილი ღულუნი,
სალეწი კომბაინების
განუწყვეტელი გუგუნი.

მიყვარს მე ჩემი სოფელი,
ღამაზად აყვავებული,
პირამდის საეხე ბელეგები
ღოვლითი დანავებული.

აზია:

სახელწოდება აზია ძველმეტიურ, ფინიციურ ენიდან მოდის ფინიციელებმა თავიანთ ქვეყნიდან აღმოსავლეთით მდებარე მხარეს „ასუ“ დაარქვეს. რაც „აღმოსავლეთს“ ნიშნავს. დროთა განმავლობაში „ასუ“ — „აზუდ“, შემდეგ კი „აზიად“ შეიცვალა.

ევროპა:

„ასუს“ საწინააღმდეგო, ხმელთაშუა ზღვის ჩრდილო-დასავლეთით მდებარე მხარეს ფინიციელებმა „ირიბის“, „ერეპი“, „მზის ჩასვლის ქვეყანა“, „დასავლეთის ქვეყანა“ დაარქვეს. ამ სიტყვებში თანდათან იცვალა სახე და ბოლოს „ევროპად“ გადაიქცა.

აფრიკა:

კართაგენის არსებობის დროს (კართაგენი ჩრდილო აფრიკაში იყო) აფრიკას „ლიბია“ რქმევია. ამ ქვეყნისათვის, რომელიც ხმელთაშუა ზღვის სამხრეთით მდებარეობს, „აფრიკა“ ბერძნებს დაურქმევიათ, ერთ-ერთი აქვარ ტომის — „აფრიკის“ სახელწოდების მიხედვით.

ავსტრალია:

ვიდრე ევროპელები აღმოაჩენდნენ, ავსტრალიას სხვა სახელი ერქვა. იგი პირველად მოლანდიელებმა აღმოაჩინეს და „ახალი მოლანდია“ დაარქვეს. შემდგომ, ჯერ კუკის თანამგზავრებმა მას „ავსტრალია“ უწოდეს. „ავსტრალია“ ლათინურად „სამხრეთს“ ნიშნავს.

ანტარქტიდა:

ეს სახელწოდება ორი სიტყვისაგან შესდგება: „ანტ“ და „არქტ“. „ანტ“ ბერძნულად დავს ნიშნავს. (ბერძნები დიდი დთვის თანავარსკვლავის საშუალებით აჯნებდნენ ჩრდილოეთს). აქედან დაერქვა ჩრდილო-პოლარულ მხარეს — არქტიკა. „ანტი“ — ნიშნავს საწინააღმდეგოს. ასე რომ, ანტარქტიკა, ანტარქტიდა, სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს: „არქტიკის საწინააღმდეგო მხარე“.

3. კობიძე

ნახატები
ვაჟა მელიქიშვილისა

სუთი კუკი

Qჯახში სამნი იყვნენ: მაკ ედგარ უილსონი, მისი ცოლი ბეტსი და მათი შვილი, რომელსაც აგრეთვე მაკ ედგარ უილსონი ერქვა. მათ ჰყავდათ ძაღლი—ჩეზი.

ბეტსი უილსონს ნეტრების ქარები აწუხებდა და სიარული უჭირდა, ამიტომ საყიდლები სათვის ჩეზის აგზავნიდნენ. ისიც ერთგულად ასრულებდა მოვალეობას—გამოიკავებდა პირში დიდ ხელჩანთას, ჯერ ყანახთან მიირბენდა, ძროხის ღვიძლის ან სასუპე ხორცი სათვის, შემდეგ—ბაყალთან და ბოლოს—მეფუნეთუფე ბზნერთან.

ებნერი, ჩახუქებული და ელამი მოხუცი, ყოველთვის მზიარულად ეგებებოდა ჩეზის:

— აა, მოხვედით, სერ ჩეზარე უილსონ?—ეტყოდა

იგი ძაღლს,—კეთილი, კეთილი. მომეცით ეს თქვენი ხელჩანთა, დაბრძანდით, ვისაუბროთ...

მოხუცი მეფუნეთუფე სერიოზული სახით ესაუბრებოდა ძაღლს ამინდზე, ფეხბურთზე და ათას რამეზე... ასე რომ, ჩეზის ლაპარაკი რომ შესძლებოდა, იგი ბაზრიდან დაბრუნების შემდეგ ბევრ საინტერესო ამბავს მოუყვებოდა ოჯახის წევრებს.

ებნერი ბაჯბაჯით მივიდოდა თაროებთან, გაღმობებდა ხუთ ცალ პურს (ასე იყო გარიგებული უილსონებთან), ჩაუწყობდა ხელჩანთაში, შემდეგ მოჭრიდა ღვეზელის საკმაოდ დიდ ნაჭერს, ჩეზის დაუდებდა ალუმინის თევზზე და ეტყოდა:

— მიირთვით, სერ, საუკეთესო ნამცხვარია.

ჩეზი გადასანსლავდა ტბილ ნაჭერს, მაღლობის

ნიშნად მოკლე კუდს ააქიციებდა, ორჯერ-სამჯერ და-
იუყუებდა ბოხი ხმით, შემდეგ ხელჩანახს პირს დაავ-
ლებდა და შინისაკენ გაუფრებოდა.

* *

ერთხელ, როდესაც უილსონები მაგიდას შემოუს-
ხდნენ სავაზშობლ, ბეტსიმ თქვა:

— მეფუნთუშე, მგონი, ცულლეუბობს: გუშინ ჩე-
ზიმ ოთხი ცალი პური მოიტანა. პირველად ვიფიქრე,
იქნებ ბებერ ებნერს სათვალავი შეეშალა—მეოთხე, მა-
გრამ ამ დილითაც ოთხი ცალი პური აღმოჩნდა ჩანთაში.

— ეს შეუძლებელია,—თქვა მამა უილსონმა და
ჭამა მობავა,—ეს შეუძლებელია! ჯეფ ებნერი ყველა-
ზე პატიოსანი ადამიანია ჩვენს ნავსადგურში, ის ამას
არ იკადრებს...

— იქნებ ჩეზიმ შესანსლა პური?—თქვა უმცროს-
მა უილსონმა,—ჩეზი, აბა აქ მო!

ძალი მაგიდასთან მივიდა და იქ მყოფთ ისე გა-
დახედა, თითქოს ამბობდა:

„თქვენ, მგონი, ჩემს პატიოსნებაში ეჭვი გეპა-
რებათ!..“

— ჩეზი,—ხმას აუწია შვილმა,—აქ რაღაც გაუტე-
ბრობა, სად წავიდა მებუფე პური?

ჩეზიმ უღარადელად გაიხედა გვერდზე, ამით ანი-
შნა—მე თქვენი არაფერი გამეგებავთ, გატრიალდა, კა-
რებთან გაწვა და დრუნჩი წინა თათებში ჩარგო.

— ძალიან კარგი,—თქვა მამამ,—მე ამ საღამოს
ებნერთან უნდა მივიდე ანგარიშის გასასწორებლად და
ყველაფერს გავარკვევ...

* *

ნათუ შენ ჩემს ჯენტლმენობაში ეჭვი შეიტა-
ნი, მაქ?! არ მეგონა, არ მეგონა! მართალია, ფოტო
გამოყრუებულს მეძახის, მაგრამ ჯერ კიდევ შემძლია
ხუთამდე დათვლა,—ეუბნებოდა ადელეგებულ ებნერი
მამა უილსონს.

— გამიგონე, ჯეფ, მე მხოლოდ სინამდვილე გითხა-
რი... მინტერესებს, ჩეზი ხომ არ გაგვიორგულდა, ხომ
შეიძლება, რომ...

— არ მეგონა, მაქ უილსონ, თუ ასეთი წარმოდგე-
ნა გქონდა ჩემზე.

— კარგი, ჯეფ! შენ ძალს არაფერი არ აგრძნობი-
ნი, ხვალ ჩვეულებრივად გამოიხტომრე. მე შორიახლო
გავეყვი და ვუთვალთვალბ. ენახეთ, რაშია საქმე.
ნახვამდის, ჯეფ!

მეორე დღეს, ჩეზი საფუნთუშედან რომ გამოვი-
და, უილსონი უკან აედევნა. ჩეზი მიდიდა პირ-
დაპირ, არავის უურადლებას არ აქცევდა და, აღ-
ბათ, აზრადაც არ მოსდიოდა, თუ ვინმე უთვალთვა-
ლებდა.

ვაილტვის ბალან ძალმა მარცხენ შეუხვია. ქუ-
ჩის ბოლოში, განაპირა, ნახევრად დანგრეულ სახლთან
შეჩერდა, მიხედ-მოხედა და შიგ შევიდა.

თხუთმეტი წუთი ელოდა უილსონი; ბოლოს, ჩეზი
ნანგრევიდან გამოშვრა და შინისაკენ გასწია.

უილსონი ნანგრევებში შევიდა, მიიხედ-მოხედა.
არავინ ჩანდა. სულ შემოიარა ყველა კუთხული, მაგ-
რამ ამაო.

— ეი, არის თუ არა ვინმე აქ? —ღაიძახა ბოლოს
მან და აგური მოიმარჯვა ხელში.

ხმა არავის გაუტია.

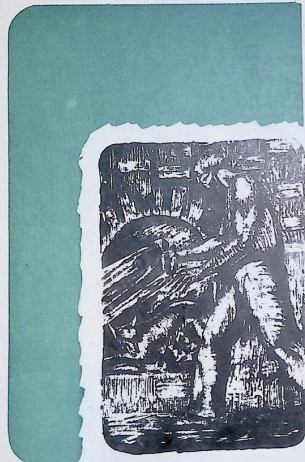
უეცრად, რაღაც კნავილი შემოესმა. უილსონმა
უურადლება გაამახვილა. კნავილი ისევე განმეორდა.
იგი ბუხარს მოუხლოვდა. ფიცარი ასწია, რომელიც
ნანგრევებში მოყოლილიყო.

კედელთან წაბლისფერი ძუქნა იწვა და უილსონს
ავად უღრენდა. საში უკულო ლეკვი ხარბად წოვდა
ძუქუს, იქვე ეგლო კედლებშემოღრღნილი პური.

— აი, თურმე რაში ყოფილა საქმე!—თქვა ღიმი-
ლით უილსონმა და ფიცარი ფრთხილად დაახურა
ხერულს. შემდეგ ტანსაცმელი შემოიფერტხა და ებ-
ნერის საფუნთუშესაკენ წავიდა...

— ჯეფ, ხვლიდან ჩეზის ექვს ცალ პურს გამოა-
ტანი, ხელი უნდა შეეფუწოთ, ახლად დაოჯახებულა!“.
უილსონმა ებნერს უამბო, რაც ნახა.

— ერთი ლეკვი მე უნდა დამთმოთ,—ღმილით უთ-
ხრა ჯეფმა უილსონს.

ჭიკბან
შრიბაპატი

ჭიკნი—აღრიცის
საოცრებანი—პა-
ტარ-პატარა მო-
თხრობებისაგან
შესდგება. ამ წი-
კნის ავტორია
ცნობილი გერმა-
ნელი მწერალი
და მოგზაური
პერმან ჟრაიბერ-
გი, რომელიც
დღიდან ცხოვ-
რობდა ლიბერი-
აში, ნიგერიაში,
მოგზაურობდა სა-
პარაში.
მწერალი ცოცხ-
ლად, საინტერეს-
ოდ მოკვითხრობს
თავის თავგადა-
სავალს,
გებულებას რამ-
დენიმე თავს ამ
ჭიკნიდან.

პ ამი ტამ-ტამ-ტამი — სავსეა დაფლაფების ხმებით უღაბური და მომნიბოლველი ქვეყანა. დაფლაფები უსიერ ტყეთა რადიოა.

დაფლაფებზე დაკვრა ზოგიერთ ადგილობრივ ხანსაკ ე კუბრის.

დაფლაფზე ორივე ხელთ უკრავენ. ბავშვები დაფლაფებზე დაკვრას მოხუცებისაგან სწავლობენ, მაგრამ ყველა ბავშვს როდი აქვს უხარი — შეისწავლოს დაფლაფების ენა.

აფრიკის სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვანაირი დაფლაფები აქვთ. მაგალითად, ანგოლაში სულ სხვაგვარი დაფლაფებია, ვიდრე კამერუნში. ანგოლაში სივანლუბს ზეზე-ულად ფეზზე ღგომელა გადასცემენ, კამერუნში კი სივანლუბის გადაცემის დროს — სხვადან.

დაფლაფის ენის შესწავლა უცხოელს ძალიან უჭირს... წლების განმავლობაში ვიმტერევიდი თავს სივანლუბის შესწავლაზე, ვმეცადინებოდი ერთ-ერთ მივიარნილ და უღაბურ სოფელში, მაგრამ — ამაღ, გერა და ვერ შევისწავლე დაფლაფის ენა, მიუხედავად იმისა, რომ ამ ხალხების სალაპარაკო ენა გვიარიანად ვიცოდი.

ღ უმბილა კვისამაში გაციკანი... ჩვენი ნაცნობობა ასე დაიწყო: ბანაკი მდინარე რიო-კვანზას უბესთან გავშალეთ; დილით, რამდენიმე კვისამელი ხანგის თანხლებით, დანიშნულ ადგილისკენ გავემართეთ. სამი პატარა ნივთი დავყვით მდინარეს თავკვე, უმბილას ქვეყნობიანი და ჩქოლა პაპირსკებით სავსე კაობი შეგვხვდა. რამდენიმე საათში მივაღვეით მდინარის დიდ უბეს, სადაც ბეჭემოტები ბინადრობდნენ.

ნაგები უხმოდ მისროლუბდნენ წყალზე, მაგრამ ბეჭემოტებს მიიხც არ გამოეპარათ ჩვენი შიახლოვება, — წყლის ზღდაპირზე ამოჩიეს და მოგვამტერდნენ. ეტყობოდა, ალა-მაიებს პირველად ხედავდნენ.

9021

უზიქის სუმსჯაენი

ნახატები
დამიტარი
ერისთავისა

გერმანულიდან
თარგმნა
იორამ
ქიმერტალიძემ

აფრიკელები ბავშვებს, საკუთარ სახელთან ერთად, სადაფლაფო სახელსაც აბრძევენ.

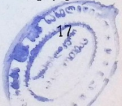
დაფლაფებით ცნობის გადაცემა ასე ხდება: ჯერ სამჯერ გადასცემენ სპეციალურ სივანლუბს, — იმის გასაგონად, ვისაც უნდა გადასცენ ცნობა, მერე — გამოძახებულის სადაფლაფო სახელს, შემდეგ — თვით ცნობას, ბოლოს — გამოძახებულის სადაფლაფო სახელს.

ყველაფერს, რაც ქვეყანაში ხდება, დაფლაფებით აცნობებენ ერთმანეთს. როდესაც თეთრკანიანი შემოდის, მუსიკე ავრცელუბენ ცნობას, არა მარტო მის გარეგნობაზე, არამედ — ხასიათზე, ჩამოსვლის მიზანზე...

ლაქაშებს ამოვეფარეთ. ორმოცი-ოდე მეტრის მოშორებით პატარა ბეჭემოტი დედას ეთამაშებოდა. დედა ბეჭემოტი ვეებერთელა ხახას დააბჩენდა, შვილს პირს ჩაავლუბდა, აიტაცებდა და წყალში ჩააყურთუბოლავებდა. პატარა ბეჭემოტი მუსიკე ზედაპირზე ამოჰყოფდა თავს.

ეს საუბრო სანახაობა იყო... ლაქაშები ვიფარეთ და წყალში მოთამაშე დედა-შვილისკენ გავცურეთ. შორიახლო ნიანგები დაცურავდნენ. სულ ადგილი შესაძლებელი იყო, მათი ლეკვა გავმხდარიყავით.

ბეჭემოტი უფრო სამშია, ვიდრე

პკონათ, მითუმეტეს მაშინ, როცა შვილს ეთამაშება.

სულ ახლოს მიეცურეთ. უცებ, ბეჭემორტმა, თვალადასმახებაში ჩაყვინთა. მალე ისევ გამოჩნდა მისი ზურგი, მგარამ... პოი, საშინელება! — ბეჭემორტის ზურგზე ბურთივით ატივტივდა ჩვენი ნაივ და... გადაბრუნდა. ზუთმა კაცმა ერთბაშად შეჰყურა. ბეჭემორტმა ისევ ჩაყვინთა. წყალში ჩაცვიწვილ ადამიანებს შორის ცურავდა პატარა ბეჭემორტი. ორივე ნაივ სასწრაფოდ მივაყენეთ გადაბრუნებულ ნაივს და დავითრინეთ. აღამიანები და პატარა ბეჭემორტი ნაეზე ამოვიყვანეთ.

ვხვდევ, — ნიანგების ზურგები ჩვენსკენ მოცურავენ...

სასწრაფოდ გავეცალეთ იქაურობას.

იმ დღეს ბედმა გამოიღმა. ვახარებულმა მოვიყვანე პატარა ტყვე ბანაკში. ბეჭემორტის შვილს უშბილა დავარჭვი.

უშბილა ჰქვიანი გამოდგა, მალე მოშინაურდა. შეუდღისას აუზიდან ამოიღოდა და მავიდის ქვეშ წვიბოდა, თავს მუსლეებზე მადებდა და ასე

ყვოდა. გავვიჩნდა ახალი საზრუნავი—რქე. ხანგებმა ზუთი თხა მოაიყვანეს. პირველხანებში უშბილის რქეში დასველებულ თითს ვუღებდით პირში. გემო რომ გაუგო — მოეწონა მალე დამოუტიდებლადც მიირთმეოდა.

უშბილა მთელი ბანაკის ყვბი გახდა. თითბმეტი თვე გაატარა ჩვენთან, — ძალღოვით უქან დაგვღევდა...

უშბილა ვეროპის ერთ-ერთი ზოლოლოველი პარკისათვის უნდა გამეგზავნა.

დადგა ვანშორების დროც — გემმა იგი ვეროპაში წაიყვანა.

ბანგებმა იცოდნენ, — როგორ მიყარდა მე ცხოველები. ამიტომ, ყოველთვის მენგმარებოდნენ მათ დამკროპში. ერთხელ, პატარა მარტორქა და ზაქი დავიკრიეთ. ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. მარტორქას ვალცა დავარქვი. ზაქს — თავბორა. მთელ დღეებს მათთან ღლაბუქში ვატარებდი. ყველაზე მეტად ის მახარებდა, რომ ყველა-

ფერს მიყვრებდნენ და საუცხოოდ იგეშებოდნენ, — ალბათ იმიტომ, რომ პატარები იყვნენ.

ამ ორმა პატარა ცხოველმა ერთხელ დიდი სამსახური გამოიწია ჭუნგლების ჯაღოქრის, სოფლის ექიმბაშ მაცუბას გაწვილებაში. მაცუბა ცუდი თვალით მიყვრებდა; ეს იმით დავიმსახურე, რომ რამდენიმე ადგილობრივი ავადმყოფი ვახეყურებე, რომელთაც მაცუბას ჯაღოქრობამ არა არგორა.

პატარა მარტორქაც და ზაქიც კარგად გაეწვრთინი, — სულ ჩემს კარავთან ტრიალებდნენ კარვის სიხლოვეს უცხო ვერაქონ ვერ გაივლოდა, თუ თავი მოძულელებული არ ჰქონდა.

მარტორქა და ზაქი პატარა ბავშვებივით მეტამაშებოდნენ. თავბორა ჩემს ბრძანებზე წამოყუნცდებოდა ან მიწაზე დანეგებოდა და „სიკვილობანას“ თამაშობდა, ვალცა ჩემს გრამათონზე ცეკავდა და ნებას მძალევედა ზურგზე მოვდომოდი და მეგუნებინა. ერთი სიტყვით, კარგი მეგობრები ვიყავით.

ერთზე, ტომის ბელადი ფაკამბა დავატყეფ და ვალცასა და თავბორას ოინები ვუჩევეზ. ცხოველები მორჩილად ასრულებდნენ ჩემს ბრძანებას. ამან ფაკამბა ძალზე გააოცა.

— შენ ყველაზე დიდი ჯაღოქარი ხარ ამ ქვეყანაზე, უფრო დიდი, ვიდრე მაკუბა,— მოთხრა ფაკამბამ. (საქმე ის იყო, — ფაკამბა ვერ იტანდა მაკუბას).

რამდენიმე დღის შემდეგ, სოფელუმს ჩემს კარავთან მოვუყარე თავი. ქოხიდან მაკუბაც გამოვიხმე:

— მაკუბა, ჩემს ტყუირებს ავი სულელებ ჩასძრომიათ გვამში. წამოდი, ტომის ბელადსა და ხალხს დაუმტკიცე, რომ მხოლოდ შენ შეგიძლია მათი სხეულიდან ავი სულელების გამოღევა.

ჯაღოქარმა ამხედ-ღამხედა. მერე თავი მოიქეცა.

ხალხი ისე სდუმდა, — ბუზის გაფრენასაც კი გაიგონებდით.

მაკუბა თავბორასთან და ვალცასთან მივიდა; ისინი ერთმანეთს ჩახუტებოდნენ და ისე იწუნენ.

— ლაპარაკოს მაკუბა — წამოიძახა მან, — თქვენი დიდი ეჭიბაში და ჯაღოქარი! მე ახლა გაჩევენბეთ, როგორ უნდა სხეულიდან ავი სულელების გამოღევა.

— რომ შესძლოს? — ეგ ხომ დიდი ჯაღოქარია! — ჩამჩერჩულა ტომის ბელადმა.

— ფიქრი ნუ გაქვს! — დავამშვიდე მე.

მხეცები ჯერ წყნარად იწუნენ. მაკუბამ მოზიქიე სახით მათავალიერა ხალხი.

ყველას აღტაცების შემახილი აღმოხდა.

— ახლა რაღას იტყვი! — ბრაზით გადმოძერა ტომის ბელადმა და, სიტყვა დამთავრებული არ ჰქონდა, რომ მაკუბა უკვე მიწაზე ევდა.

ესეც შენი დიდი ჯაღოქარი და განთქმული ეჭიბაში!

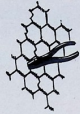
მე ტყუირებს ვუბრძანე, — დაწეით-მეჭეთ! ისინიც დამმორჩილდნენ. მერე რამდენიმე ნომერი შევასრულეინე. ხალხმა სიცილით გააყილა გაწიბილებული მაკუბა. გულიანად იცნოდა ტომის ბელადიც.

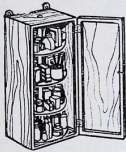
ანთებული ელნათურის გარშემო სალამოს თუ ბუზსატყერებს ჩამოაკიდებ, — არხვინად იყავი: ბუზები, კოლონები და მუშლი ვერ შეგაწუხებენ, — ისინი ბუზსატყერების მსხვერპლი გახდებიან.

თუ საწოლის ზადე-გაიფულა — აირე ბრტყელტუჩა და ბადის უჯრედები მიგრინ-მოგრინე, — ბაღე კვლავ დაიჭიმება.

ვტყვავთ, სარი უნდა ჩაასო, მიწა კი მაგარი შეგვხდა. გააკეთე მაშინ სის ისეთი სოლი, როგორც ნახატზეა ნაჩვენები და ორ ალაგას მავთულით სარს მიკარე; სოლს თავზე ჩაქუჩით ან ნაჯახის ყუთი ურტყე, — სარი თანდათან ჩავა მიწაში.

წერილი ნივთების შენახვა, რა თქმა უნდა, ჩვეულებრივ კარადამდე შეიძლება, მაგრამ სჯობია — კარადას მბრუნავი თაროები გაუკეთო, — გაყიდვებით მალე მოძენს შენთვის საჭირო ამა თუ იმ ნივთს.

სახრახნისით ადვილად ამოიღებ ზნარში ჩავარდნილ რკინის წერილსაგუნებს, თუ სახრახნისს დაამაგნი ტყე. სამაგნიტებისათვის კი საკამარისია სახრახნისზე მაგნიტის მიღება.

ნუკლეონი პროტონები

უკოვბოთის პოლონიკი

ერის ქობიდან ცხელი ნიაგი ქროლა. ოფლში ვაწწწული გოგონები და ბიჭები ძლივს მოხანდნენ სიზინდის ყანაში.
— ვალოლია, ეგ სვეც გავიბნათო და გვეყვოდა, თორემ მომეკლა სიცხემ, მზე პირდაპირ თავში მაჭერს! — უთხრა შოთამ მესვეურს და თოხის ტარზე ჩამოისვენა.

— ჩვენ თუ არა, გოგოები მაინც შეიბრალო! — წაძვირებულა მიხილი მეგობრის და საჩვენებელი თითით შუბლიდან ოფლი მოიწკარბა.

ვალოლიამ გაიცინა, თოხი ღონივრად მოიქნია და მებრინახევიანი შალაფა მუწის გააკრა.

— რაჟი გინდათ, დავისვენოთ, მე რა... — ჩაიბუღღღა მესვეურმა და მუხებისაყენ წაივიდა, სადაც ვეებერთელა ჩრდილი გამხალართულიყო.

ვალოლია და მისი მეგობრები ჩრდილში წამოწყნენ.
— ბავშვებო, ახალი ამბავი გაიგეთ? — თქვა უცბ ნანი ბახტურიძემ და ამხანაგებს გადახედა.

— რა ამბავი? — კვიხა ვალოლიამ და აბვიდან უკრა, ყველა და პამიდორი ამოალაგა.

— მაყვლა ქუდიანაშვილს, დალი შუშტაყაშვილს, ნინო გულაშვილს და მანანა შიიშელაშვილს თურმე 122 კილოგრამი აბრეშუმის პარკი ჩაუბარებიათ.

— ბაიბალო? — დედას გვიუცხებით — საყუთარი ყურით მოვისმინე, გიორგი მასწავლებელმა თქვა...

— ლუმილი ჩამოყვა. სიჩუმე ელიხა ხმალაქემ დაარღვიო:

— გვაჯობეს და ეგ არის, ახლა სულ მაგათზე ილაპარაკებენ.

— მერე რა... ჩვენზე რომ ერთი წელი ილაპარაკეს, არ გვეყ? მოიცადე, იქნებ ჩვენ უფრო მეტი სალაპარაკო მივცეთ ხალხს, ამხელა ყანის მოვლა ხუმრობაა! — მშვილდ მთვარე მიხილი ეუუუნაშვილმა. — შეხედეთ, რა სიმინდია... ამინდიც პირდაპირ ზედამოჭრილია.

— მოვა შემოღვამო და მერე ვნახათ... — ჩაერია საუბარში ვალოლია.

— ჰქეტარზე ოთხმოცი ცენტნერი სიმინდი აგვადე-

ბინა და მეტი არაფერი მინდა! — ინატრა შოთამ. — თიხმოცისა რა გითხარო, მაგარამ, ასეთი ამინდები თუ დაიჭირა, სამოცს უუბველად მივღებთ, — თქვა ვალოლიამ.

ქარღიანიდან ციმა ნიაგამ დაუბერა. დასავლეთიდან შავი ღრუბლები წამოვიდა. სანამ ბავშვები მახლობელ ქოხში შეაფარებდნენ თავს, წვიმაც დაუშვა.

მოწყურებულმა ბიჭმა ხარბად შესვა წყალი და სიმინდი გამოცუცხლა და სახაიონოდ ამრიალდა.

დალაშქვამდე წვიმა. მერე ვალილია და წვიმისაგან დაცული ღრუბლები აომოავლეთისაყენ დაიძრა. ივრის იქიდან დიდი, ყვითილი მთვარე ამოცურდა და ასწლოვანი ვერხვის ფოთლებში გაიხლართა.

თემშარის უხმოდ მიჰყვებოდნენ წვიმით გალუმბული გოგო-ბიჭები, წინ მესვეური ვალოლია ობიაშვილი მიუძღვოდათ...

— ხვალ აღრე გავიდეთ, სივრილეზე თოხნის რა სკობა! ხვალ უუბველად უნდა დავამთავროთ შორილი, მერე მუხსუშხორის ყანაში უნდა გადავინაცვლოთ, — საქმიანად თქვა ვალოლიამ, მეგობრებს გამოეშვივინდა და ევროში შევიდა.

გვიანობამდე არ დაძინებდა ვალოლიას. ბიჭი ოცნებამ გაიტაცა. უნდოდა, მოხმდარიყო სასწაული... სიმინდი ერთ ღამეში გაზრდილიყო, თითოს ათი ტარი გაემოსხა...

— არა, უსათუოდ გავვიმართლებს, უსათუოდ; ქებასაც დავიზისახურებთ.

ოცნებაში ტყბიდა ჩაიძინა...

გოგოლევი

ელა, რა მწვავე სუნია, გაძლება არ გინდა, გოგო!

— ნუ გეშინია, შევეჩვევით; აბა, სხვები როგორ ძლებენ...

— თვეჩვევით, მაგარამ... პირველად...

— ჰო, კარგი, შედი ევროში!

ამ საუბრის შემდეგ თითქმის თვე გავიდა. ახლა ნორჩი მებსორები ველარ გრანოზის ვერც ნაკელის მძაფრ სუნს, ვეღარც ზახულის ცხელ მზეს და, საერთოდ, შესანიშნავად შეგებუვენ ფერმაში შრომას.

— მარინე, მარინე! — ეძახდა ნაზი მეგობარს. მარინე არსად ჩანდა, არც — ელმინი, არც მოხუცი მეხბობრე — მია იოსები...

შუადღე იყო. ცხელია, ძალიან ცხელია, ფოთოლი არ იჩივოდა, დღეამიწას ალმური ასლიოდა.

— ალბათ, შესვენებზე წვიდნენ, მაგარამ ხბორები რომ გაუთ არიან? — ფიქრობდა ნაზ დემურჩოვა და, შეწუხებული, აქეთ-იქით იფურებოდა.

დაბალი, ფიცრული სახლიდან, რომელიც ფერმის მთავარ კორპუსზე იყო მიშენებული, ფერმის გაქვე — მია შალვა გამოვიდა და გოგონას გაუხმინა.

— მია შალვა, ხბო ფეხზე ველარ დგება, მუცელზეა გაბორბლი, აგერ გლია, ბროწეულთან.

— რომელი ხბო, რას ამბობ, გოგო, ახლახან დავით-ვალიორე და ყველანი კარგად იყვნენ.

— აი, ის — თეთრი ხბო, „იელინოს“ რომ ვეახბით.

ფერმის გამგემ ეს ამბავი სასწრაფოდ აცნობა ვეტ-ექიმს.

მალე მარინეც მოვიდა, ელმანიც. პატარები ცრემლ-მორეულნი შეჭყურებდნენ მლაყებლაკაიპიწებულ, თეთრ-ხალათიან ვეტექიმს და ეშინოდით, — არ დაეკასო.

ნახევარსაათიანი მკურნალობის შემდეგ, იქლდინო“ კულარებილი დანავარდობდა აღმა-ღაღმა.

ლორმუცკლა „ექლდინოს“, თურმე, შხამიანი ბალახი შეეკაშა. ნიაზი რომ არა, ვინ იცის, რა მოხდებოდა...

მარინე და ელმან დოღამელები მეზობლები არიან. ნუკრიანის სკოლაში მახლობელ სოფლიდან დადიან. მარინე მეშვიდეკლასელია, — პიონერი, ელმანი — კომპაგირელი.

გადაწყვიტეს: პიონერებისათვის - მოსავლელად ჩაება რებიანი სამოცი ხბო. ეს დიდი ნღობა იყო.

ნორჩმა მებნორეებმა საქმეს კარგად გაართვეს თავი: ჯერ იყო და ძველი ბაგა დაშალეს, რადგან ხარისხები-დან ადვილად ხტებოდნენ ბოჩოლები. გაქცეული ხბოს დაჭერა, მოგვსენებათ, რა ძნელია. ჰოდა, მოზიღეს ნაშური, ჩაყარეს ახალი ბოძები, შემოფიცრეს ბაგა და რამდენიმე ადგილას საწოვრებიც ჩამოკიდეს.

ფერმის მუშაკები ღიმილით ადევნებდნენ თვალ-ყურს პატარების საქმიანობას.

ჩვეულებრივ, მებნორეების საქმიანობა უთენია იწყე-ბა. ფერმაში შესვლისთანავე ხბოებს რძეს ასმევენ, მერე გარეთ უშვებენ და ბაქს გულდაგულ ასუფთავენ. ბოლოს, მიწაზე ახალ ნაძვას შლიან, გვჯებში

ეს ბოჩოლები ნუკრიანელ-მა პიონერებმა გამოწარდეს.

საწარმოო პრაქტიკის გავლისას, მეგობრებს ისე მოე-წონათ, ფერმა, რომ გადაწყვიტეს, — ზაფხულის არდა-ღებები ფერმაში გაეტარებინათ, იქ ემუშავინათ...

თქვეს და შეასრულეს კიდევ. მარინე ქუფარაშვილი და ნიზ ღმურჩოვა შეიამხანავეს.

თუ წვიმიანი დღე იყო, ან ყანაში საშუალო არ ჰქონ-დათ, ვალოდია ოტიაშვილი და მიხეილ ქუფუნაშვილი თანავალსებებს გაუვლიდნენ. საქმე თუ ბეგრი იყო, მთელ დღეს რჩებოდნენ ფერმაში და ისევე მუყაითად მუშაობდნენ, როგორც ყანაში. ბიჭები, უფრო მეტად, ნაკელს ეზიდებოდნენ მთავარი კორპუსიდან და ფერმის მოშორებით ყრიდნენ. ხანდახან რძით სავეე ვედროე-ბისა და კათხების ვადატანაში ეხმარებოდნენ გოგო-ნებს. ზოგჯერ საჭონლისათვის საკვებიც მოჰქონდათ...

ფერმის მუშაკებს ისე შეუყვარდათ პატარები, —

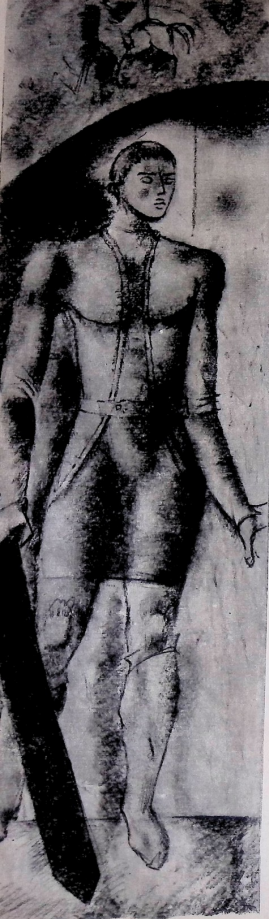
წყალს ასხამენ და ბოჩოლებს იალაღზე მიერეკებიან.

ახლა, სიღრმის რაიონის სოფელ ნუკრიანის კოლ-მეურნეობა „ლენინის ანდრძის“ მეძროხეობის ფერ-მაში თუ გაივლით, უქვევლად თვალში გვეცნობა უკვე ტანაყრილი, კარგად მოვლილი ხბოები.

ზოგიერთ ბოჩოლს უკვე რქებიც ამოუვიდა და ცუ-რებიც დაეტყო. კიდევ რამდენიმე თვე და... პიონერე-ბის მოვლო პირუტყვები მთავარ კორპუსში გადია-ნაცვლებენ და პირველ პროდუქტს მისცემენ კოლმე-ურნეობას...

...ხალისიანად აწკრილდა სკოლის ზარი. ნუკრიანელი პიონერები მშობლიურ სკოლას დაუბრუნდნენ და ახ-ლა მოუთმენლად ელიან შემოდგომას, რათა მთელ სო-ფელს დაინახონ თავიანთი გამრჯე მარჯვენის ნაყოფი.

თაბაზ ნათიჩოვილი

ჩურსალ ბეგი 1756 წელს მრავალრიცხოვანი ლაშქრით ყვარელს შემოესია. ყვარლის ციხესიმაგრე ქართველთა საიმედო თავშესაფარს წარმოადგენდა; აქ მრავალი ქართველი იყო შეხიზნული თავისი ჯალაბობით.

ოცდასამი დღე და ღამე უტყუარა მტერი ციხეს. მტერს გადაწყვეტილი ჰქონდა, რადაც არ უნდა დასჯდომოდა, ციხე-სიმაგრეს დაპატრონებოდა. მაგრამ მეციხოვნენი, დავით ვაჩნაძისა და ბესაზ ჭავჭავაძის წინამძღოლობით, ლომებივით იბრძოდნენ მოზღვაგებულ მტრის წინააღმდეგ.

ბოლოს, ნურსალ ბეგმა ლაშქარი ზედ ციხის ძირში ჩასაწვრა და ციხეს შიგლი ძალით შეუტია. ერეკლე მეორემ, რომელიც თავისი ჯარით მტრის ზურგში იბრძოდა და გაშლის საშუალებას არ აძლევდა, გადაწყვიტა ყვარლის ციხეში მყოფ მებრძოლთათვის თოფის წამალი და სხვა იარაღი მიეშველებინა. ორასი კაცი, - სოლომონ მდიენიშვილის, პაატა ბებურიშვილის, რევაზ იოთამიშვილის, გიორგი მაჩაბლის, ფარემუზ თავაიშვილის, ბეიან რატიშვილისა და ვახტანგ ნამანგლელაშვი-

ლის მეთაურობით, გრივალდობით შეიჭრა მტრის განლაგებაში, გარდასარდა გამაგრებული ზღუდვები, ციხეში შევიდა და იარაღი და თოფის წამალი შეიტანა. ქართველთა თავანჯურულმა ბრძოლამ მტერს დაარწმუნა, რომ ვერაფერს ვერ გახდებოდა და კუდამოტეხული გაეცალა ციხეს.

ამ უთანასწორო ბრძოლაში მტერს პირველი ეკვეთა მარტყოფის მკვიდრი გლეხი, ლაზარე ოქრუაშვილი. მან მტრის მრავალი მეთომარი გამოასალმა წუთისოფელს და გამარჯვებულ მებრძოლთა მკვირე გუნდთან ერთად შევიდა ციხეში. მისი გმირობა თვით მტრსაც კი აკვირებდა თურმე.

ამ სახელოვანი გამარჯვების შემდეგ, ქართლის მეფე თეიმურაზ მეორემ სიგელით აღნიშნა ლაზარე ოქრუაშვილის გმირობა, მამული უბოძა და ყმობიდან გაანთავისუფლა.

ლაზარე ოქრუაშვილმა შემდეგ შიაც მრავალჯერ იშვილა ხმალი საშობლოს დასაცავად.

ვახტანგ ხიდაშონიძე

ნახატი ლევან ცუცქერიძისა.

ლაზარე ოქრუაშვილი

მკრა სარეჟია

მ. შენელი

X იმი და დელა ძალიან ღარიბები იყვნენ. ისინი ნიუ-იორკის გარეუბანში, ერთი მაღალი შენობის პირველ სართულზე ცხოვრობდნენ; ღიმი ოცდაორი წლისა იყო, დელა კი — ოცდაერთისა.

ჭინისა და დელას მშობლები ძალიან ბევრს მუშაობდნენ, მაგრამ ფული მაინც არასოდეს არ ჰქონდათ. ერთადერთი ძვირფასი ნივთი, რაც ოჯახს ეხადა, ეს იყო ოქროს საათი, რომელიც მამამ ღიმის აჩუქა. ოჯახის მეორე „განაში“ დელას ოქროსფერი თმები იყო.

ახალწლის წინა დღე იყო. დელას უნდოდა, ღიმისათვის სახალწლოდ რაიმე მიეღოთ, მაგრამ ფული არ ჰქონდა. თვალცრემლიანი დელა სკამზე ჩამოჯდა... უცებ, წამოხტა და სარკიტან მივიდა, სწრაფად ჩამოიშალა თმა, რომელიც, ძვირფასი წამოსასხამივით, კოჭებამდე სცივდა. უყურა, უყურა და მერე თმა სარკებით დიშაგრა თავზე, ჩაიკვა გახუხებული პალტო, დაიხუთა ქუდი და ქუჩაში გავიდა. ერთ-ერთ მოსახვევში შეჩერდა და აბრას დააცქერდა. — თმების შემსყიდველი პუნქტი. ქალბატონი სუფსა და ლოყებოაღაყა ქალბატონი დახლან იქდა.

— ხომ არ იყიდით ჩემს თმებს? — ჰკითხა დელამ.

— მინახეთ! — უთხრა ქალბატონმა. დელამ მოიხადა ქუდი, ჩამოიშალა თმა და ქალბატონის წინ გაჩერდა. — ქალბატონმა სუფურნმა დელას თმა 20 დოლარად შეაფასა.

— თანახმა ვარ, — თქვა გოგონამ. დელამ ახლა-მახლო მაღაზიებში მოიარა... ბოლოს, საათის ძეგწვი შეარჩია...

ღიმი შინ არ დახვდა. სასწრაფოდ ჩართო გაზქურა და ზედ თმის დასახვევი მამა გააცხელა. მოკლე თმა დაინიჭა და ბიუსს დაემგავსა.

შვიდი საათისთვის ყავა მზად ჰქონდა. გაშლილ მაგიდასთან იჯდა და ღიმის ელოდებოდა. ფეხისმა შემოესმა. კარგი გაიღო და ღიმი შემოვიდა. დელას რომ შეავლო თვალი, — ადგილზე გაქვავდა. დელა შიშმა აიტანა.

— ღვირფასო ღიმი! ეგრე ნუ მიყურებ. მე ჩემი თმა გავყვიდე, რომ შენთვის საჩუქარი მიყვიდა. თმა მალო გამჭრდება და მე ისევ ისეთი დელა ვიქნები. მომილოცე ახალი წელი, საყვედურს ნუ მეტყვი. ამ ერთ საღამოს მაინც ვიყოთ ბედნიერნი. აი, რა საჩუქარი მაქვს შენთვის.

ღიმიმ ამოიხორხა, თან ძველი პალტოს მივიდან პატარა შეცვრა ამოიღო და მაგიდაზე დააგდო.

— როცა ამას გახსნი, ყველაფერს მიხვდები, — უთხრა მან დელას.

დელამ შეცვრა გახსნა. ვეღალღმა ლამაზი საეარცხელი იდო. ფროლამ დღეს, ქუჩაში ზეტიალისა, ერთ-ერთი მაღაზიის ვიტრინაში დინახა ასეთი საეარცხელი. ახლა ეს ლამაზი საეარცხელი მისი საყურთუბა იყო, მაგრამ თმები აღარ ჰქონდა.

უცებ წამოხტა და თქვა: — ღიმი, ახლა შენ ნახე ჩემი საჩუქარი — ძეგწვი გაუწოდა. — არ მოეწონს? მომე შენი საათი, ვნახოთ, თუ დამევენდება!

ნახატები ლიზიბრი ზარაფიშვილისა

ღიმი მოწყვეტით დაეშვა სკამზე. დას სველიანად გაუღიმა და უთხრა: — საათი გავყვიდე. რომ შენთვის ეს საეარცხელი მიყვიდა.

ინგლისურიდან თარგმანა ნანა შარვაშია

თბილისის მე-6 საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლემ.

აქ მოთავსებული ოთხი ნახატი
ავტორები არიან:

1. ზურაბ ბასილაშვილი
2. თენგიზ წინუა
3. ლაშრა მილდინოვა
4. ვაჟა კოშუნაძე

ხვენი ჟურნალის მეხუთე ნომერში (განყოფილება „სიბრძნე სიცრუისა“), როგორც ვახსოვთ, დაბეჭდილი იყო ქართული ხალხური ზღაპარი „მეფე და მეფევე“, იქვე რედაქცია მიმართავდა ნორჩ მხატვრებს: დაესურათებინათ ეს ზღაპარი და გამოეგზავნათ ნახატები.

ამ ჩვენმა წამოწყებამ ბავშვებში დიდი გამოხმაურება ჰყოფა. ნახატები გამოეგზავნა ბევრმა ნორჩმა მხატვარმა: — თენგიზ წინუაძე, ქ. სოსხუის მე-5 სკოლის VIII კლასის მოსწავლე; მერაბ კუპატაძემ, ქ. ჭიათურის 1-ლი საშ. სკოლის VI კლასის მოსწავლემ; ციციო თანდაშვილმა, ყვარლის რაიონის სოფ. შრომის მ-წლიანი სკოლის VIII კლასის მოსწავლემ; თამაზ ჩაჩავამ, გეგეჭკორის რაიონის სოფ. თამაკონის საშ. კლასის მოსწავლემ; ელგუჯა მაკარაძემ, ჩაქვის რაიონის სოფ. ჭარნალის მ-წლიანი სკოლის VI კლასის მოსწავლემ; იური კვაჭაძემ, ბათუმელმა მოსწავლემ; ზურაბ ბასილაშვილმა, დუშეთის რაიონის სოფ. ოძისის საშ. სკოლის V კლასის მოსწავლემ; ლაურა მილდინოვა, გორის რაიონის სოფ. ალაიანის საშ. სკოლის VI კლასის მოსწავლემ; ვაჟა კოშუნაძემ, თბილისის 31-ე საშ. სკოლის VII კლასის მოსწავლემ და სხვებმა.

რედაქციამ მიღებული ნახატებიდან შეარჩია საუკეთესონი, რომლებსაც ვაჭვეყნებთ ამ ნომერში. ამჯერად დასასურათებლად გთავაზობთ ქართულ ხალხურ ზღაპარს „ბრძენი კუ“. აბა, თქვენ იცით, როგორ დასასურათებთ.

„ბერქანი“ კუ

ჩაწერა ნ. სელაბაძემ

ბუმ იფიქრა: მოდი, რაც ჭკვეანაზე სიბრძნეა, შევაგროვებ და დედამიწაზე ყველაზე ჭკვიანი მე ვიქნებიო. ადგა, მწარე გოგრა გამოჟურთნა, მხარზე გადაიკიდა და გვას გაუდგა. სადაც კი სიბრძნეს წააწყდებოდა, გოგრაში ტენიდა, თავს ნაქურჩებთი უცხოდა—არასად გამბეჭვებო.

ბეგრი იხეტიადა თუ ცოტა, ბოლოს დარწმუნდა: რაც ჭკვეანაზე სიბრძნეა, ყველა მოვადგროვეო. ახლა კი, მოდი ამ გოგრას ერთ მაღალ ხეზე დავკიდებ, არავინ მომპაროსო.

გოგრას ვიწრო ყელზე თოქა შედა, ბაწარი კისერზე გადაიკიდა და ხეზე აცოცება დაიწყო; არაფერი გამოუვიდა: რამდენჯერაც სცადა, იმდენჯერ ძირს ჩამოვარდა. უცებ, ზურგს უკან, სიცილი მოესმა. მიიხედა და მოხუცი კაცი დანახა.

— სულელი,—უთხრა მოხუცმა,—თუ ასე ძალიან გინდა ხეზე ასვლა, გოგრა წინ კი ნუ გაქვს ჩამოკიდებული, ზურგზე გადაიკიდო. ასეთი ჭკვიანური ჩრჩევა რომ გაიგონა, კუმ იფიქრა: კიდევ დარჩენილა სიბრძნე ჭკვეანაზეო.

გაბრახდა. ამოდენა დრო ტყუილად დაგვარგეო,—თქვა და გოგრა მიწაზე დახუტა.

გოგრა გასკდა, ჰარხა დაუბერა და სიბრძნე დედამიწაზე მიმოიფანტა.

მასუკან სიბრძნე ყველგანაა, ოღონდ პოვნა უნდა.

არაქვეყნის
 ჟურნალი
უაფიკაციო

— მაში, გახსოვს, კოლეჯიდან შენი ვარცხნივს ამბავი, რომ მომიუყვივ?
 — რიგოზ არა!
 — მეც ამაზე ვფიქრობდი ახლა. სწორი უყოფილა, რომ ამბობენ, — ისტორია მეორედბაო.

იგი რამდენიმე საათის განმავლობაში მოთმინებით იჯდა მდინარის პირას და თევზაობდა; მაგრამ უშედეგოდ. ამ დროს პატარა ბიჭი გამოჩნდა და ბედნიერი თევზაობა უსურვა.

— დამეპარე აქედან,—მუთმდგრა კაცმა.

— ნუ ბრახდებით, სერ,—თქვა ბიჭმა,—მე მხოლოდ ის მინდოდა მეოქვა თქვენთვის, რომ მამარემს ამ მდინარის მარჯვენა ნაპირზე თევზის დუქანი აქვს.

ბეტი — როგორ მივიხვდა დედა, რომ არ გიბნადვი?

ბილი — საპნის დახველება დამავიწყდა.

დედა — ბოხ, იაღონი გაქრა საღლატ.

ბობი — საოცარია! ამ წუთში აქ იყო, სწორედ ახლა გვმზნდლი მტერსასრუტია.

დედა — როგორ ჩაიბრა ფიშის გამოცდამ ისტორიაში?

დედა — არტო ისე კარგად, მაგრამ ეს სულაც არ არის ფიშის ბრალი. წარმოვიდგენია, თურნე ისეთი რამეები ჰქოთხეს, რაც ამ საცოდვი ბიჭის დაბადებამდე მომხდარა.

მას წავლენ ბედი — ფიშ, რატომ იფიქნებ უოველდე?

უოლი — უოველთვის მიწებს ერთ აბრახთან გამოვლა, რომელსაც აწერია: „სკოლა — იარეთ ნენლა“.

ინალსტრუქიდან იაროვნა ბიძინა უფრადემ

რა არის სიზმრის მიზეზი?

ეს საკითხი აინტერესებთ ნოდარ და თამაზ გვიშაინებს—ონის რაიონის სოფელ ლახურაშის საშუალო სკოლის მისწავლებლებს.

დველაფერი, რასაც დავინახავთ, მოვისმენთ, წვიციკითხავთ. მეტ-ნაკლებად „მიბეჭდება“ გონებაში, ტრეფებს კვალს ჩვენი თავის ტვინის დიდ ნახევარსფეროებზე. სწორედ ასეთ „ანაბეჭდვება“ დამოკიდებული ის მოხვედრებები, რომლებიც თავს დაგვტრიალებენ ძილის დროს. მეცნიერებამ დაამტკიცა, რომ ადამიანს არ შეიძლება დაესიზმროს ისეთი რამ, რაც არასოდეს არ უნახავს, არ გაუგონია ან არ წაუთხობავს.

რატომ ეხედათ სიზმარს, ან რატომ ყოველთვის არ ეხედათ? ღრმა ძილის დროს, როგორც მეცნიერები ამბობენ, თავის ტვინის ქერქი „დამუხრუჭებულია“ და, როგორც წესი, მაშინ არაფერი არ გვესიზმრება. მაგრამ, როცა ადამიანს ღრმად არ სძინავს, თავის ტვინის ზოგიერთი ნაწილი „დაუმუხრუჭებელია“, ესე იგი „მუშაობას“ განაგრძობს, აი, სწორედ მაშინ ეხედათ ხოლმე სიზმარს. მაგრამ, სიზმარი თავისთავად როდის ჩნდება. საჭიროა, ძილის დროს ჩვენი გრძნობითი ორგანოებიდან (კანი, ყური, თვალი, ცხვირი, პირი) თავის ტვინამდე მიღწეოს სიგნალები. სიგნალები კი მაშინ წარმოიშობა, თუ ეს ორგანოები ძილის დროს გაღიზიანდებიან შეხებით, შუთით, ხმით და ა. შ.

ერთხელ ბიჭუნამ ასეთი სიზმარი ნახა: ლამეი. ირგვლივ ყველაფერი თოვლითაა დაფარული, ცივა. იგი ფეხშიშველა მისდევს თეთრ დათესს. რატომ ნახა ასეთი სიზმარი? მას ხომ თავის დღეში არ ურბენია თოვლზე ფეხშიშველს, რასაკვირველია. არც თეთრ დათესს გაშაქვდებია ოდესმე? ამის ახსნა იოლია. ლამით ბავშვმა საბანი გადაიძირა, ფეხი შეახო საწოლის ცეგრკინას. სიცოცხის გრძნობამ გამოიწვია თოვლის წარმოდგენა: თოვლის წარმოდგენამ წარმოშვა ჩრდილოეთის პეტიზაი და თეთრი დათევი, რომელიც არაერთხელ ენახა კინოში.

მეორე შემთხვევა: გოგონას საკონცერტო დარბაზი დაესიზმრა, გამოჩენილი მომღერლები მღეროდნენ. რა მიზეზ? გოგონამ ძილში რადიოთი სიმღერა გაიგონა, ამან გონებაში წამოატივტივა საკონცერტო დარბაზი, სადაც იგი ხშირად ისმენდა სიმღერებს. ასეთი მაგალითების მოყვანა მრავლად შეიძლება. ისეც ხდება, რომ სიზმარი შინაგანი ორგანოების გაღიზიანების ან ტკივლის შემთხვევაში წარმოიქმნება. ფული, ფილტვები, ყელი, კუვი...—ყველა ეს ორგანო თავის ტვინ-

თან არის დაკავშირებული. ამიტომ, უმნიშვნელო ან ავადმყოფობით გამოწვეული გაღიზიანებისას თავის ტვინში მაიგან სიგნალი მიდის. დღისით, სივსიზმის დროს, როგორც წესი, ასეთ სიგნალებს ვერ განვსვნივთ, რადგან თავის ტვინზე მოქმედებენ უფრო მეტი სიძლიერის გამაღიზიანებლები: შუთი, ხმაური და სხვა.

ერთ გოგონას დაესიზმრა: რაღაც მჭრელ, მსხვილ საგნებს ყლაპავდა. შემდეგ გამოირკვა, რომ მას ყელის ავადმყოფობა ჰქონია.

ხშირია შემთხვევა, როცა ადამიანი ძილში ხედვს ისეთ რამეს, რაზედაც სინამდვილეში ოცნებობს ხოლმე, ან პირობით—ესიზმრება ის, რაც სიხშირეში მისთვის ჰგვრის. ყოველთვის ეს იმაზეა დამოკიდებული, თუ რამდენად ძლიერია ცხადში მიღებული ესა თუ ის შთაბეჭდილება. ძველად, როდესაც ადამიანი უძღუროდა იყო—აეხსნა სიზმრის გამოწვევა მიზეზები, სიზმარს მიავსებდა, ზეხუნებრივ ძალას მიაწერდა; ფეკრობდა, რომ ზოგ სიზმარს ბუნებრივბა მიაკებს, ზოგს კი — შეწინებება. სიზმრის მიხედვით ცდილობდნენ ეწინააღმდეგებოდნენ, აეხსნათ ხედავდნენ და, მოსალოდნელი ზედი თუ უბედობა. სამწუხაროდ, დღესაც არიან ადამიანები, რომლებსაც სჯერათ სიზმრისა... მეცნიერება კი გადატრიალ ამტკიცებს: სიზმარს არავითარი წინასწარმეტყველური თვისება არა აქვს.

შავი კაპა და ლანჯული მარილი

რატომ იპყრობს ზოგიერთ ადამიანს შინა, რომლებაც ვხვას შავი კაპა გაღაუქრის? რატომ ამბობენ, ჩხუბი მოხდებია—როდესაც მარილი დაიშვება? — ვამოთხვებთან ორხევის საშუალო სკოლის მოსწავლეები: თინათინ უორაძული და თეორ აფხაზაია.

ქველად, როდესაც ადამიანს არ შეეძლო აეხსნა ბუნების მოვლენები, როდესაც იგი უძღუროდა იყო გამოე-

ცნო ათასგვარი მიზეზი, რომლებიც წამალაღწევი ელოებოდა გზაზე, ზეგრ რამეს აესულს, ტინკას, ეშმაკს, კუდიანს ამჩალებდა. მისი წარმოდგენით, ავი სული, შეუმჩნეველი რომ ყოფილიყო, უმეტესად— შავ კატად, იქცეოდა ხოლმე.

ჩაბრკო მოხდა, რომ ადამიანის წარმოდგენა მავნე ძალა მიიწოდებინ? შავ კატის დაუკავშირება?

კატა ეგრეობაში ეგვიპტიდან შემოიყვანეს X—XI საუკუნეებში. ცნობილია, რომ ცრუმორწმუნე ადამიანს ოდითვე შიშის ზარს სცემდა შავი ფერი, რადგან სინებელში იგი ვერ აჩვენებდა ხედავს. რომელსაც მის ყოველ ნაბიჯზე უშზაღებდა ბუნება. ამიტომ, გასაკვირი არაა, რომ ეგრეობლებმა მათთვის მანამდე უცნობი შავი ფერის არსება აესულად წარმოადგინეს. ეს სრულიად უსაფუძვლო შიში ზოგიერთ ადამიანს დღესაც აქვს. აქა-იქ გაივებთ ხოლმე: კატა

შემხვდა და „დავითარსე“, „საქმე გამიფუტლაო“. შესაძლოა, შავი კატა რომ შეგხვდებოდა, იმ დღეს მართლაც შეგემთხვას ცუდი რამ, მაგრამ ვანა ეს კატის ბრალო ეგნება? რასაკვირველია, არა. აბა, ვაისხენეთ რამდენჯერ შეგხვდებოდა შავი კატა და იმ დღეს საესებით ჩვეულებრივად, ყოველგვარი ხიფათის გარეშე ჩაუშლია.

როგორ განაღდა რწმენა, თითქოს მარილის დაბნევა ჩხუბის მომასწავებელი იყოს?

ძველად ადამიანმა მარილის მიღების წესი არ იცოდა, შორიდან შემოტანა კი იმ დროს ძალზე ღირდა. ამიტომ ბევრი ხალხისათვის მარილი ფასდაუღებელი რამ იყო. მარილისათვის დავა იმართებოდა არა მარტო ოჯახებს, არამედ ტომებს შორისაც, რა გასაკვირიცა, ადამიანს, რომელიც თვინავი-თვინავ

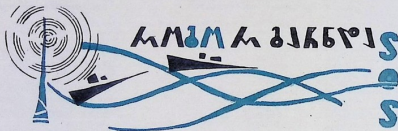

უმარილო საქმელს კამდა, მარილის დაბნევა დიდ უბედურებად მიეჩნია.

ასე რომ, არც შავი კატის შეხვედრა და არც მარილის დაბნევა არაფრითაა მოსალოდნელი საშიშროების ნიშანი არ არის.

ლ. გიორგობიანი

ნახატები ელჟარდ ამბოკაძისა

ვის არ გაუფია ხიფათის მათუწყებელი, რადიო-ტელევიზორული სიგნალი „SOS“ (მორზეს ნიშნები):—სამი წერტილი, სამი ზახი, სამი წერტილი), მაგრამ ბევრმა როდი იცის, როგორ შემოიღეს იგი ხმარებაში. ზოგნი ამტკიცებენ: თითქოს იგი ინგლისური სიტყვებისა: „Save our souls“—(„ისხენით ჩვენი სულები“) პირველი ასოებისაგან იყოს წარმომდგარი. ეს სწორი არაა.

1903 წელს, ბერლინში შედგა პირველი რადიო-ტელეგრაფული კონფერენცია, რომელშიც მო-

ნაწილეობდა რვა სახელმწიფო: რუსეთი, გერმანია, საფრანგეთი, იტალია, ინგლისი. ესპანეთი, ავსტრო-უნგრეთი და აშშ. ამ კონფერენციაზე წინადადება შემოიტანეს— შემოეღოთ ხიფათის მათუწყებელი რადიო-ტელეგრაფული სიგნალი— „SOSDDD“ (სამი წერტილი, სამი წერტილი, სამი წერტილი, ტირე, ორი წერტილი, ტირე, ორი წერტილი) მაგრამ ეს სიგნალი, რატომღაც, საბოლოოდ ვერ დამკვიდრდა.

1909 წელს იტალიის ფირმამ— „მარკონი“,

იმ გემებისათვის, რომლებიც მისი სისტემის რადიოაპარატურით იყვნენ აღჭურვილი, შემოიღო სიგნალი „GQD“ (ტირე—წერტილი—ტირე, წერტილი, ორი ტირე—წერტილი—ტირე, ტირე—ორი წერტილი) ამ სიგნალის პირველი ორი ასო მუშინდელი რადიონადგურების საერთო მათუწყებელი სიგნალი იყო, ხოლო „D“— ინგლისური სიტყვის („danger“—ხიფათი) პირველი ასოხაგან აიღეს. ეს სიგნალი დღეს დამკვიდრდა, რადგან მღებებისა და გადაცემის დროს სადგურები

ხშირად ურევდნენ ერთმანეთში ჩვეულებრივ მათუწყებელს „GQ“—სა და „GQD“—ს. ამიტომ, მეორე რადიოტელეგრაფულ კონფერენციაზე გადაწყდა, იგი სხვა სიგნალთა შეცვლაო.

გერმანიის დელეგატის წინადადება, ეხმარათ სამი ასო „SOS“, არ იქნა მიღებული, რადგან „E“, მორზეს ანბანით, ერთი წერტილი აღინიშნება და მისი დამახინჯება იოლი იქნებოდა. ბოლოს, გადაწყდა „E“—„S“—ით შეეცვალათ; ასე წარმოიშვა „SOS“. ეს რიტმული, უწყვეტი სიგნალი სხვა სიგნალებისაგან ერთო ადვილი გამოისარჩევია.

როდესაც რომელიმე რადიოაღდგური, გემზე იქნება იგი თუ ხმელეთზე, გაიკონებს სიგნალს— „SOS“, ვალდებულია იწამსვე შეწყვიტოს თავიო გადაცემა, რათა ხელი არ შეუშალოს ხიფათის მათუწყებელი სიგნალის გაუწყებლასა და მიღებას.

ბელლარი:—ლარის ხიდი. ხეზე, ხრამზე გადებული ღარი, რომელშიც წყალი (რუ, აოხი) მიედინება.

ოდოქლერი: — თავთავდასხმული შვწანე ყანა (პურის, ქერის, ფეტვის). ეს სიტყვა შექმნილია ორი სიტყვის (ოდო ში და დერი) შეერთებით. ოდო ში, საბას განმარტებით, ნიშნავს დაუშწიფებელ, სიმაგრენაკლებ მარცვლელსა და ხილველს, დერი — ბალახეულის ტანს. ოდოქლერი ს თავდაპირველი სახე იყო ოდოშლერი, შემდეგ დს გავლენით შეიქცა ე-დ და მივიღეთ ოდოქლერი.

ყინქლილი: სანათი, იგივე კვარი — უმთავრესად ფიჭვისა, ვინაიდან ყველა ხეზე უფრო კარგად ცეცხლი ფიჭეს ეცილება. კაცი რომ წითურია, იტყვიან — ყინქლილივითაო.

რქაქსია:

გაგვიგონიათ თუ არა ეს სიტყვები? თუ გაგვიგონიათ—სად გაგვიგონიათ? თუ არ გაგვიგონიათ—იქნებ მათი სინონიმები იცით. ველოთ პასუხს.

ბავის სპირა

7 სტორიის სახელმძღვანელოს რაღაც ბურუსი გადაეფარა, მერე ნისლი თანდათან გაიცირიცა და გვიმ ნათლად დინახა, როგორ გაიკაცხლა პერაკუს სურათი. ძეგლებრძენთა სათაყვანებელი გმირი ჯერ შეიშვეშნა, მერე სახელმძღვანელოდან ნაბიჯი გადმოდგა წინ, გაიზარდა, გაიზარდა და გოლიათური მხარ-მკლავებით თავზე წამოადგა გვიმს. შინისაგან თვალმდაკეცილმა ბიჭმა ბმის ამოღება ვერ მოასწორო, რომ ოთახში პერაკუს მგრავინავი ხმა გაისმა: — იცი, ვინა ვარ მე? — თქვენ... თქვენ, — გვიმ, ცხადია, იცოდა, ვინ იყო გვი, — თქვენ პერაკულ ხართ, თორმეტი სწორუპოვანი გმირობა რომ ჯიღინეთ... სიღინ განჩლით ჩემს ოთახში?..

ნა. ელუარდ ამბოკაძისა

სტალინი
მინიტი
ბალახიზურება

მეშაქის დღეაქალაქ მუხაკოში შენდება მსოფლიოში ერთი ცველაზე დიდი სპორტული სტალინი. იგი 120 ათას მაყურებელს დაიტევს. ახალი გიგანტური ნაგებობა გადაიხურება მინის სახურავით, რომელიც რკინა-ბეტონის სახურავს დაეყრდნობა.

მტრადები — კონტროლირება

ენობლია, რომ მტრებს განსაკუთრებულად მახვილი თვალი აქვთ. და აი, სან-ფრანცისკოელმა ექიმმა ტომ ვერხენმა გადაწყვიტა, მტრები კონტროლირებად გამოიყენოს ფარმაცევტულ ქარნებში; როცა მტრადები ატყუნებ, რომ წამლის აბები დაღვნილი სტანდარტი-

საკან ზომით ან ფერიკი განსხვავდებოდა, ისინი მანქნე გუნზე ავლებენ მათ. მტრები „სამუშაოდ აიყვანა“ სამხრეთ აფრიკის ერთ-ერთა ფარმაცევტულმა ფირმამაც.

საკმე ის არის, რომ ჩვეულებრივ კონტროლირებთან შედარებით, მტრებს „დაქირავდა“ გაცილებით იაფი ჯდება.

ძალღმისი ძალღამი

ჩრდილოეთ ამერიკის პრერიებში მოხინარდ ველური ძალღამი თვინანთ სადგომებს სორიებში იკეობენ. ყოველ ოჯახს საკუთარი სორი-გამოქვებული აქვს. ეს სორები ზოგჯერ ერთმანეთს უერთდებიან ხოლმე

— საიდან გაეზინდი? — შენი ისტორიის სახელმძღვანელოა. ხედავ, მელის რამხელა ლაქა მიხვია... ხომ გახსოვს, რა სასტიკად ვებრძოდით უსამართლობას, — თქვენ ჰერაკლემ და მალდა იღმბრია ხის უზარმაზარი ურო, რომლითაც კატიმშუსრავ ლომს გაუპო ოდენდაც თვათ.

— დიდი ზეგის უყუთილშობილესო შეილო, ასე უღმობლად ნუ დამსჯი მელის ერთი ლაქისათვის, — მუხლებზე დაეცა გვი.

— მართო ერთი ლაქისათვის? იმდენი კენჭი არ ჰყრია ეგეოსის ზღვაში, რამდენი ცუდი საქმეც შენ გაქვს დაწინდლი: სახელმძღვანელოებიდან ფურცლებს ხვევ, სახელოვან აღამინებს სურათებზე თვალებს უქაწრავ, გარშემო ხაზებს ავლებ, ვიერთხასავით ღრღინ და ანადგურებ ყდებს... იცი შენ, უზადრუქო ჰებუქო, რომ აღამინას წინათ არ ჰქონდა წიგნი?

— ვიცი, ვიცი, — ამოილსუქუნა გვიმ, — მირონას გაღლვეთ, 'არც მელ-

ნით დავთხერი, არც ფურცლებს ამოვხვე... ოღონდ, ახლა მამაპატიეთ.

— არ მჯერია, არა... ასეთი პირობა შენ ბევრჯერ დავიდგია, ვერაფერი გეშველის, უნდა დავსაჯო... ერთი წუთით ჩავიჭერდა ჰერაკლემ და მერე ჰკოთხა:

— რომელი გაკვეთილი უნდა მოგეზადებია ახლა? — არითმეტკია.

— არითმეტკია? ამა, ამოხსენი ეს მაგალითი.

გვიგის წინ ქვის უშველებელი ლოლი აღიმართა.

— როგორ ამოგხსნა, რაზე დავაწერო? — გაიოცა გვიმ.

— აი, ვალადი, — ჰერაკლემ ლოდს დააო ხელი, — კალამდ კი ეს იხზარე, — და გვიგის რკინის სატენი მიაჩეჩა ხელში.

გვიგე გაოცებული შესტკბროდა ჰერაკლეს და ვერაფერი ვაგეო.

— ამოხსენი! — დაიგრგვინა მოხვენიმა...

გვიმე რკინა ქვას დაჰკრა, — ქვა ოდნავ გაიკაწრა. როგორც ექნა ამოკვეთა ერთი ციფრი, მეორე ციფრის ამოკვეთას კიდევ მეტ ხანს დღსიდა, წულოში ვაწყდა, ვასავათდა.

— იშრომე, იშრომე, — გრგვინავდა ჰერაკლემ, — ამერიდან შენ დაფასებ სახელმძღვანელო, დაფასებ ქალაქს და მელანს...

მესამე ციფრის ამოკვეთა რომ დაიწყო მთლად გაიოცდა არაქათი. უებრულად მოქნეული ჩაქუჩი ფოლადმა აისლიტა და თითები დაქუჩა. — ვაი! — შეტკივლა სიმწრისაგან.

... თავისივე ყვირილმა გამოაღვინა, ოფლომ ცურავდა, აღმური მოსდებოდა სახეზე, ისტორიის ნახევრად დაფლოთილი სახელმძღვანელო იატაკზე ეგლო. ჰერაკლეს სურათს ზღაპრული დღვის თვალციით აწნდა მელის უშველებელი ლაქა.

და ქონიან მიწისქვეშა ლაბირინთს, რომლის ფარობი რამდენიმე ასეული ფადრატული კილომეტრია. მალღუბის ამ ქალაქს აქვს შოავარი მაგისტრალეზი, წინარი შესახვევები და ჩიხები; ჩვეულებრივი გამოსასვლღუბის გვერდით არის საავარიო ხვრღუბი და ვერაგები.

სამოცი წლის ბავშვები

არქიპელაგ მერგუის (სახზრეო მიწის) მებრევილი ყოველწლოურად ახალა ზრდადევბინა. ისინი ამას უზრიალო არითმეტკული ანავარიში აღწევენ; დაინახუბა თუ არა ბავშვი, იგი უკვე სამოცი წლისად ითვღუბა. ამის შუღლევ, ყოველი წლის ბოლის, მის წინაწინებს ერთი წელი აკლდებენ. ეს იგი ერთი წლის ბავშვი აქ 59 წლისაა. ამრიგად ვეკლავ ბავთცივბული და დაბრძნებული აღამინები მერგუეში სუთი-ათი წლისანი არიან.

როცა ამ არქიპელაგზე ადამიანი სამოცი წლის, ადღიღობრა-

ვი გამოთვლით — „წული წლის“ ხდებენ, მას ათ წლის უმატებენ და იგი ისევ თავიდან იწყებენ გაახალგაზრდადებანს.

კრიმის სამეფოს სატახტოვნი

ღლიდის უკანასკნელი მეფე კრიუხ ტველი დროის ერთ-ერთ ყველაზე მღიღარ კაცად ითვღუბოდა. დღემდეც კი არის შემორღილელი თქმა: „კრიუხითი მღიღარო“.

ამას წინათ, პარვარდის უნივერსიტეტის არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს ღლიდის უძველესი დედაქალაქის — სარდის ნანგრე-

ვები. აღმოჩნდა, რომ კრეხს, რომელიც ჩვენს წელოარცხეამდე შენ საუკუნეში მეფობდა, თავისი სამეფოს სატახტო ქალაქი დღი დუწუნეითი მოუწყვია. 20 მეტრი სიგანის შოავარი ქუჩის ტეტრეფინი და ტრიტუარები მარმარილოს ფიღუბით იყო მოვებული. მთელი ქუჩის გასწვრივ მარმარილოსაკენვე გაკეთებულ მშვენიერი კოლონადა მიემატებოდა.

ქალაქის ნანგრეობა შორის აღმოჩნდა საცურაო აუზი, რომელიც წყლის გამოძობი მღღუბის საკმაოდ რთული სისტემით იყო აღტურვილი.

ფოტოზამის რიძი

როგორც ცნობილია, ვეგეტრიაწელები თვევის გარდა სხვა ხორციელს არ ჰკაშენ. მაგრამ არიან ისეთნი, არაფრის გულისათვის რომ არ ჩაუშვებენ პირში ცხვილღის რჩესაც კი. სწორღდ ასენმა „სუვედტორიანელებმა“ ააწუნეს გასრტოპტ პარტფორღმირში ბატარა, საცდელი ტარხანა,

რომელიც რჩეს ფოთღუბისგან აწახღებს. ფოთღუბსა და დეროს ხარშვენ მანამ, ვღდრ მათ ცოლა არ გამოყოფოდა. ამის შუღლევ, ნახარშე უმატებენ მარიღებს და მცენარეული ცხიღებს. ეს ხღღუნერი რჩე სრეღად თოჯინა და გემრიელიცაა. იფორად ესაა — ფოთღუბის სუნი უღის.

თქვენ რომელი

პოქელოდი

ზურაბ ლუმაბაძე

ნახატები

ზურაბ ფორჩხიძისა

ამასობაში, ბიჭის მშობლები გამორჩნდნენ.

— ალბათ ცურვა არ იცის, იმიტომ შეშინდა,— გამოექომაგა გაქცეულს ვილაყა.

— არა, მხდალი ყოფილა, ეგონა — გამოაბავენო,— თქვა მეორემ.

— აი, მისი ხალათი! რომ გარბოდა, ილილიდან გაუვარდა. ვილაყამ ხალათი გამომიწოდა. ჯიბეში ლურჯუდიანი, გაცრეცილი წიგნაკი იყო.

„ნორჩი დინამოელი“. „მესამე თანრიგი ცურვაში“, — ამოვიკითხე. წიგნაკში შეტრუხა ბიჭის ფოტოსურათი იყო ჩაკრული. ქვეშ ეწერა: ზურამ... გვარი ვერ ვაგარიჩი.

ხელი დღე იყო. თბილისის ზღვაზე ნიაგი ჰქროდა. ქარს პატარა ტალღები აეგორებინა. ნაემისადგომთან დაგებული ფიცარნავი ნელა იწრეოდა.

ფიცარნავის კიდებზე შეიდიოდნენ წლის ტიტლიკანა ბიჭი გადამჯდარიყო, ფეხები წყალში ჩაეყო, ხელში ხისგან გამოთლილი ნავი ეჭირა. ბიჭს დაღვრემილი სახე ჰქონდა; ეტყობოდა, თვითნაკეთ ნავს რაღაც „საწარმოო“ დეფექტი გამოჰყოლოდა.

კარგა ხანს ჩხირკედლაობდა. მერე, ნავს ანძაზე გადაკიმიული იალქანი მიამაგრა და, ის იყო წყალში ჩაუშვა, მის უკან მზით გარჯულა. ახმახი ბიჭი აიტრუხა.

— წრიბა, მაჩვენე ერთი შენი ნავი.

პატარა ბიჭმა ნავი წყლიდან ამოიღო და ორივე ხელით მკერდზე მიიხუტა.

— რატომ?!

— არ მომეცე?! აბა, აითესე აქედან, თორემ...

ბიჭი წამოდგა. ახმახმა დრო იხელდა, სწვდა და ნავი ხელიდან გამოჰვლიდა.

— აბა, მოდი ერთი, შევემოწმომოთ შენი ტექნიკა,— თქვა და ნავი წყალში ისროლა.

ნავი გვერდზე დაეცა. იალქანმა დაძლია და გადაყირავდა. პატარა ბიჭს ფერი ეცვალა, გაფითრებული შესცქეროდა, როგორ დასველდა, დამძიმდა იალქანი და ნაველა ჩაძირვა დაიწყო.

— იძირება... ამოიღე, ამოიღე! — ცრემლმორთული ბიჭი მკვლავში სწვდა ახმახს.

— ამოიღო არა!.. აქ წყალი ორი მეტრია... ნუ ჰიჭყინებ, თორემ...

ბიჭი ახმახს მოსცილდა, ერთი კი გაიხედა ნაპირისკენ და წყალში ისე უხერხულად ჩახტა, აშკარად ჩანდა, ცურვა არ იცოდა. ერთი-ორჯერ გაიჭინა ხელი, ოდნავდაც ვერ წაიწია წინ, მერე უშწოლოდ აფართხალდა...

— იხრჩობა! — დაიძახა ვილაყამ.

— ცურვა არ იცის!

ახმახი კიდევ იქ იდგა: მერე, ნაპირისკენ გამოქცეული ხალხი რომ დაინახა, ალბათ იფიქრა — გამლახავენო, და შეშინებულმა ბუჩქებში დურთა თავი.

პატარა ბიჭი ნაპირზე გამოიყვანეს. გაფითრებული იწვა ქვეშაზე და ნავი ხელში ჰქონდა ჩაბღუჯული.

მსახურა

ტარგობის ერთგვარი ხოჭო, ესპანურა, რომელსაც ესპანეთის ბუხსაც ეძახიან: ეს მანებელი მწერი მოლოჩო-მომწვანი ფერისა და 15—30 მილიმეტრამდე იზრდება. ესპანურა საშუალოა კავშირის სამხრეთ და შუა რაიონებში გვხვდება იგი იენისის დამდეგს გამოხდება ხოლმე და თავს ესხმის მცენარეების ფოთლებს. განსაკუთრებით უყვარს: იფისი, ტროფისი, ანწლისი, ახასმისა და ცხარაყვავის ფოთლები;

არც ხეყერხოსისა და ალვის ხის ფოთლებს იწუნებს ეს ხოჭო, თავისი ფერის წყალობით, ისე არის მებაემებული მწვანე ფოთლებთან, რომ მისი შემწვევა ჭირს. მაგრამ, ამავე დროს, ისეთ არასასიამოვნო სუნს გამოსცემს, განსაკუთრებით ზაფხულის ცხელ დღეებში, რომ მოსი აღმოჩენა ძელი არ არის.

ესპანურას აღმოჩენისათვის სარგებლობა მოაქვს: მისგან სამკურნალო პრეპარატი — „ანაბარინი“ მზადდება.

ესპანურას სამკურნალო თვისებები ძველთაგანვე ყოფილა ცნობილი. დღეს მას იყენებენ, როგორც კანის გამაზოზინებელ საშუალებას. მისგან მზადდებიან სხვადასხვა სახის მაღაზისი.

„ინაუბაბორი“ ბუნებრივი

კლავუნდის შტატი (ავსტრალია) ხშირი, ტროპიკული ბუჩქნარიანია დაჯარული. ამ გაუფასო შამბარის მკვიდრია მომწვანო-ყუისფერი ფრინველი — ბუჩქნარის ქათამი. იგი ძალიან ფრთხილია, ცუდად დაჯობინებს და ამიტომ უმეტესად ბუჩქნარში ზის. ავსტრალიაში გაზაფხულში ავესტრონი იწყება. ამ დროს ბუჩქნარის ქათამი ავროპელებს ბალახს, ფოთლებს, შირსს, დეცემბერში ერთი მეტრის სიღრმეზე თხრან თრძის, ირმომო დებენ კერატებს და ზედ აყრან 5 თვის განმავლობაში ნაგროვებ ბალახს, შირსს, ირმომო ჩაყრილი ნეშო ლუბა და სიტბოს გამოყოფენ. მოზობლები ყოველდღე აყოთავენ „ინუბატორის“ და, საჭიროების მიხედვით, ნავაგს ხან აკლებენ, ხან უმატებენ.

ბუჩქნარის ქათამი სულ 6-8 კვირცხს ღებს. ერთ კოლექტიურ ბუღში 30-მდე კვირცხი გროვდება. ბუჩქნარი „ინუბატორები“ საყმაღოდ დიდი მოცულობისაა.

მზინებელი მწერი

არის ასეთი მწერი — ტერმიტი. იგი გავრცელებულია აზიაში, აფრიკაში, სამხრეთ ამერიკასა და სამხრეთ ევროპაში. ტერმიტებს მწერთა იმ ჯგუფს მიაკუთვნებენ, რომელსაც გაერთიანებულნი არიან ნემსიყოლაიები, ჭრბიჭიბი, კუტკალები და სხვა მისთანნი. ზოგჯერ ტერმიტებს შეცდომით „თეთრ ჭიანჭველებს“ ეძახიან, ვინაიდან მათი ცხოვრების წესი ძალიან წავაგვს ჭიანჭველების ცხოვრების წესს.

დღემამწვანე მრავალი სახის ტერმიტი ცხოვრობს — „მერბოლი“, „მეომარი“, „მჭრელი“, „ჭვიშისა“... „მერბოლი“ ანუ „მეომარი“ ტერ-

მიტები მრავალსართულიან, დიდ სახლებებს აგებენ, საშენ მასალად თიხსა და ფიჩხს იყენებენ. ასეთი სასახლის სიმაღლე 6 მეტრს აღწევს.

ტერმიტების სასახლე რამდენიმე იოთისაგან შეესდგება. ეს იოთებია — „მეომარების“ ყაზარმა, მუშა-ტერმიტების ოთახი და „მეფე-დედოფლის“ ოთახი.

სასახლეში არის გვრთვე ახალ-შობილი მწერების აღსაზრდელი განყოფილება, საეკუნაო, საშარბუფლო...

განსაკუთრებით საუცხოო სასახლეებს აგებენ ჭვიშის ტერმიტები. მათი დასახლება ნამდვილ საფეხს წავაგვს.

აიონ კიდევ სხვა სახის ტერმიტები, რომლებიც საცხოვრებელს ხის მერქანში იკეთებენ.

ყველა სახის ტერმიტს, განსაკუთრებით კი „ტერმიტ-მჭრელებს“, აღმოჩენისათვის დიდი ზიანი მოაქვთ, ისინი აზიანებენ ხეებს, სახლებს, წიგნებს, ტანისამოსს...

ერთხელ თურმე ერთ კაცს ტერმიტების სასახლესთან დასძინებია, რომ გაუღლებინია, მთლიანდ შიშველი ყოფილა — ტერმიტებს მისი ტანისამოსი მთლად დაეღრნა.

აი, რა უცნაური „მშენებლები“ და ამავე დროს, რა მანებლები არიან ეს ერთი ციკნა მწერები.

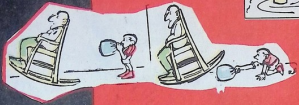
ანა ნემსაძე

გვერდი 7657

გვერდი

დამოკიდული ქვედას
სამეზო მარჯვენად

37505